

Rodna gruda

VSEBINA:

- Ivan Regent:*
Dragi rojaki!
- Ferdo Kozak:*
Rad bi vam veselega srca
sporočil svoje pozdrave
- Janko Rudolf:*
Nekaj o delu naših sin-
dikatov
- Rodna gruda v novem letu
- Tomo Brejc:*
Moj rojstni kraj
- Št. Virag:*
Redek jubilej v Zaplani
- M. Š.: Zormanov dan
- Ivan Zorman:*
Beli cvetovi (pesem)
- Prisrčna slovesnost v Domu
slepe mladine v Ljubljani
- Cv. A. K.:*
Velik uspeh Narodnega dne-
va SNPJ v Chicagu
- Vida Jerajeva:*
Doma (pesem)
- Alojz Gradnik:*
Triglav (pesem)
- Marička Žnidaršič:*
Knjigi (pesem)
- Po domači deželi
- Anton Okolish:*
Še nekaj besed o rojaku
Johnu Yankovichu iz Bar-
bertona
- Franz Sikošek:*
Veseli spomin iz mojih voja-
ških let
- Frank Kambič:*
Pozdrav iz Canade
- Domovina na tujih tleh
- Pero izseljencev
- Stana Vinšek:*
Trije vrabčki (pesem)
- Ivan Tavčar:*
Cvetje v jeseni (konec)
- OUR YOUTH — mladinska
priloga v angleščini na
8 straneh

Naslovná slika:

BLED POZIMI (foto Slavko
Smolej, Jesenice)

Trgovsko
izvozno podjetje
za domačo
in umetno obrt

DOM

Ljubljana

Mestni trg št. 24

Telefon številka: 21-407, 20-308

Telegram: Domimport Ljubljana

vam nudi v svojih prodajalnah v Ljubljani:

Cankarjeva 6, Kardeljeva 4,
Trg revolucije 3, Mestni trg 24 in
v sezonski trgovini na Bledu
izdelke domače in umetne obrti. Okrasite vaš
dom s prekrasnimi ročno klekljanimi čipkami,
vezaninami, kovanimi izdelki itd.

Prodajamo na debelo in izvažamo

Srečno in veselo leto

1957

EXPORTATION:

Folk handicrafts products

Hand made bobbin laces - table cloths
and other table sets, borders and bands -
Wooden products - tooth-picks, sieves and circles
for sieves, wooden articles for
domestic purposes etc.

Basketry & straw products -
baskets, shopping bags and slippers made
of straw, maize-straw and rush etc.

Applied art products

Artistic beaten metal works and the like -
hand forged candlesticks, lamps, ashtrays etc.

A happy and prosperous

1957

Rodna gruda, glasilo Slovenske izseljenske matice v Ljubljani. — Ureja uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tomo Brejc. — Izhaja desetkrat na leto. — Poštmina plačana v gotovini. — Naročnina: ZDA letno 2 dolarja, polletno 1 dolar. — Francija: letno 500 frankov. — Belgija: letno 70 frankov. — Holandija: letno 5 guld. — Zahodna Nemčija: letno 6 DM. — Avstrija letno 35 šilingov. — Italija letno 800 Lit. — Anglija letno 15 šilingov. — Avstralija letno 0.80 Lstg. — Argentina: letno 2 dolarja. — Jugoslavija: letno 500 din, polletno 250 din. — Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva c. 5/I.

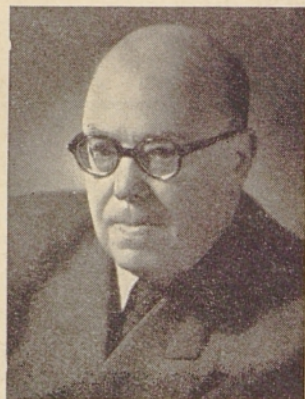

Ivan Regent,
predsednik Slovenske izseljenske matice

DRAGI ROJAKI!

Ob koncu starega 1956. leta
vam v imenu Izseljenske matice,
v imenu njenega glavnega odbora,
njenega predsedstva, pa tudi v imenu
vseh njenih podružnic
voščim

SREČNO IN VESELO NOVO LETO

Morda je čas, ki v njem živimo, malo prikladen za novoletna voščila. To nas ne sme motiti. Če bomo ohranili vero in zaupanje v miroljubne sile človeštva, če bomo tem silam z vsemi svojimi močmi zavestno pomagali, če se bomo čutili mi sami del teh miroljubnih sil, tedaj smemo biti prepričani, da se bodo temni oblaki nad nami razpršili in mir bo zavladal med ljudmi na svetu. Miroljubne sile zmorejo to storiti, ker so močne, ker so večina na zemlji. Le to je treba, da bi to silno hotele.

Srečno in veselo novo leto v miru, pravzaprav še mnogo srečnih in veselih let v miru vam voščim zato, ker vem, da brez miru ni za delovne ljudi ne sreče ne veselja in tudi zato, ker vem, da se boste smeli in mogli le v miru, v sreči in v veselju še naprej tako intenzivno zani-

mati za svojo rojstno domovino in za svoje svojce kakor dosedaj. In da nas boste kakor doslej še naprej obiskovali ter se tako neposredno prepričali o spremembah, ki so pri nas nastale po vašem odhodu.

Povezanost z rojstno zemljo in ljubezen do nje sta elementa miru, sreče in veselja. Vaša povezanost s svojo rojstno zemljo in vaša ljubezen do nje, prav tako, kakor naša povezanost z vami, plemeniti vas in nas, bodri nas pri delu za boljšo bodočnost vsega našega ljudstva, bodri nas pri delu, ki gre za tem, da bi bila vaša rojstna domovina nam in vam vedno bližja, vedno bolj prijazna in v vedno večji ponos vam, ki daleč od nje živite, nam in delovnim ljudem vsega sveta.

Srečno in veselo novo 1957. leto!

Ferdo Kozak,
podpredsednik Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije

RAD BI VAM, ROJAKI, VESELEGA SRCA SPOROČIL SVOJE POZDRAVE

pa mi ni posebno veselo pri srcu. Svet je ves vznemirjen. Spet se oglašajo topovi, spet teče kri in glad in beda se vsiljujeta nekaterim deželam kot mrka in neprijazna gosta.

Kljub zlovesčim znamenjem pa ostaja naše zaupanje trdno. Narodi in ljudstva hočejo mir. Ta volja se že uveljavlja kot mogoče doslej še nikoli tako učinkovita sila. Zaradi tega verjamem v vest človeštva in v njegovo zmago nad neodgovornimi strastmi in zablodami. Če torej želim vam, rojaki, kakor tudi nam samim miru, izrekam s tem prav gotovo najbolj pročo željo sle-

hernega delovnega človeka. Obenem pa vam želim — in seveda tudi nam —, da bi vam povsod tam, kjer koli živite, ne zamrla misel na domovino. Saj je zadosti lepa in tudi zadosti znamenita, da je vredna trajnega lepega spomina.

Janko Rudolf,
predsednik Zveze sindikatov Slovenije

OB VSTOPU V NOVO LETO BI VAM RAD POVEDAL NEKAJ O DELU NAŠIH ŠINDIKATOV

Dela je mnogo, polje našega udejstvovanja je skoraj neomejeno. Kaj naj omenim? Morda bo najbolj prav, če vam pokažem na tisto, kar je pri nas najbolj značilno. N. pr. pomislite samo, da smo imeli pred vojno v Sloveniji vsega skupaj okrog 150.000 zaposlenih ljudi. Danes je pa to število naraslo na skoraj 400.000. Te številke nam več povedo, kot marsikatera dolga razlaga. Govore nam o hitrem vzponu našega gospodarstva po osvoboditvi, govore nam o velikih uspehih, o pridnosti naših ljudi. Pa ne samo to. Ustvarjamo nov, sodoben način sožitja med ljudmi. Delavci niso več samo graditelji in ustvarjalci gmotnih dobrin, temveč tudi gospodarji, upravljavci naših tovarn, rudnikov, gradbišč, vsega našega gospodarstva, oni imajo odločujočo besedo v vsem našem današnjem dogajanju.

Z eno besedo: delamo in gospodarimo in se obenem še vedno učimo dobro delati, dobro gospodariti. Trudimo se, da bi več producirali v industriji in poljedelstvu, kajti brezposelnost smo odpravili, ljudje, ki hočejo delati, so zaposleni, to pa je ogromno povečalo kupno moč našega

ljudstva, zato različnih vrst blaga in hrane še vedno nimamo na pretek. Trudimo se dalje, da bi zgradili čim več novih stanovanj, da bi naše socialno zavarovanje, ki je naša velika pridobitev, naša zdravstvena služba, dobro funkcionirala. Skrbimo za to, da bi naš delovni človek čim lepše preživel svoj letni dopust itd. itd. Vse naše prizadevanje ima en sam cilj: napraviti našemu delovnemu človeku življenje boljše in lepše. Marsikaj smo že dosegli, nismo pa še zadovoljni. Da bi mogli uresničiti vse naloge, ki so pred nami, nam je potreben mir. Naši sindikati so goreči poborniki miru in prijateljskega sodelovanja med narodi in naprednimi ljudmi vsega sveta. Odklanjamo nasilno reševanje raznih mednarodnih vprašanj in problemov posameznih narodov, ker tak način reševanja ogroža mir na svetu.

V imenu sindikatov Slovenije vam, dragi rojaki, želim prav srečno in uspehov bogato leto 1957. Vabimo vas, da nas tudi v prihodnjem letu obiščete v čim večjem številu. Tudi sindikati se bomo trudili, da vam omogočimo čim lepše bivanje v rojstni domovini.

RODNA GRUDA

Pred vami je deseta številka »Rodne grude«, s katero zaključujemo tretji letnik. Bogata je po vsebini in slikah in bo prav gotovo vsakdo našel v njej dosti zanimivega branja. Tudi naš tretji rod v Ameriki je bo gotovo vesel, saj ima ta številka revije zanj posebno prilogo na 8 straneh v angleščini. Komentarji in tudi nekateri članki v tej prilogi so dvojezični, da bodo zadovoljni tudi rojaki v drugih deželah, ki ne znajo angleškega jezika.

Prihodnje leto bo torej praznovala »Rodna gruda« svoj četrti rojstni dan. V človeškem življenju je to kaj kratka doba (posebno za ženske — bi najbrž navihano pripomnil stric Matic!). Za življenje revije so pa to že kar čedna leta. Kaj vse je že ta naš »deklič« doživel v tem času in koliko dežel je preromal. Od mrzle Aljaske pa vse do vroče Atrike, vsepovsod, kjer živi slovenski rod — jo danes poznajo — in imajo radi, kakor imaš rad ljubelega dobrega, zvestega prijatelja.

Ce ima nekdo res dobrega, dragega prijatelja, je pač vesel, da ga kar največkrat vidi. In tako si žele tudi naročniki, da bi jih »Rodna gruda« kar največkrat obiskala... »Zelim si, da bi »Rodna gruda« izhajala 12-krat in ne samo 10-krat na leto,« nas je že v enem svojih prvih pisem prosil rojak Frank Kroboth iz Yellowknife na meji severne Kanade. »Rodna gruda« se je v zadnjem letu zelo izboljšala. Vsa cast tistim, ki imajo to delo na svojih ramah. Potrebno bi bilo, da bi izhajala mesečno in da bi seveda temu primerno zvišali tudi naročnino. Moje mnenje je, da zaradi tega ne bi bil nihče prizadet. Tak list nam je bil potreben že veliko prej. Toda kdo se je zanimal za nas izseljence v stari Jugoslaviji...« nam je pisal rojak Anton Fatur iz Detroita...

Koliko podobnih pisem bi še lahko navedli, pa nam primanjkuje prostora. Naj povemo kar na kratko, da smo se odločili, da bo revija v prihodnjem letu izhajala vsak mesec. Trikrat na leto bo imela umetniško barvno prilogo, trikrat pa bo povečana za 8 strani za mladinsko prilogo v angleščini. Tiskarski in drugi stroški se bodo seveda s tem povečali za najmanj pol milijona dinarjev. Zato bomo primorani nekoliko zvišati naročnino, saj je bila »Rodna gruda« doslej najcenejša revija, kar jih izdajajo Izseljenske matice v Jugoslaviji za svoje rojake. Tako bo veljala »Rodna gruda« za ZDA namesto dva tri dolarje, za Francijo namesto 500 frankov 600 frankov, za Belgijo namesto 70 frankov 90 frankov, za Holandijo namesto 5 guld. 7 guld., za Nemčijo namesto 6 DM 8 DM, za Italijo namesto 800 lir 1000 lir, za Avstralijo 1 avstralski funt, za Jugoslavijo namesto 500 dinarjev 750 dinarjev.

Ta cena prav gotovo ni previsoka. Prepričani smo, da jo bo prav vsak zmogel, ne da bi si zaradi tega moral pritrgovati od ust ali se listu celo odreči. Tisti naročniki, ki imajo za prihodnje ali celo več let vnaprej plačano naročnino, nam bodo ob priložnosti nakazali še razliko. Prav tako ponovno vljudno prosimo tudi tiste naročnike, ki so morda še v zaostanku z letošnjo naročnino, da nam jo nakažejo.

v
novem
letu

*

Pa se še kratko ustavimo pri vsebini lista v prihodnjem letu... Pri izbiri slik bomo kakor doslej skušali po najboljši volji ustreči željam naročnikov, da bomo objavljali kraje in vasice, od koder so rojaki doma. Enako bomo tudi za barvne umetniške priloge izbrali motive, ki bodo tam v daljni tuji deželi rojakom ponesli košček lepe, nepozabne rojstne domovine. Pa članki, povesti in črtice, novice iz domačih krajev in tujih dežel, vsega bo dovolj in za vsakega bo nekaj kakor pravimo. Naročnice so nas prosile, da bi objavljali kuharske recepte in sestave jedilnikov pri raznih dietah. Rade volje jim bomo ustregli. Enako bomo z veseljem upoštevali nasvet rojakinje Josie Tratnikove, da bi od časa do časa objavili vzorce in zapise za ročna dela — predvsem našo lepo narodno vezenino. Ker vemo, kako so vsem pri srcu lepe povesti, smo se odločili, da bomo v prihodnjem letu v nadaljevanjih objavili dve krajši noveli znanega primorskega pisatelja Cirila Kosmača, ki je napisal scenarij za prvi slovenski umetniški film »Na svoji zemlji«, ki so ga predvajali tudi v Ameriki in v raznih drugih deželah. Noveli, ki jih bomo objavili, sta iz zbirke Sreča in kruh, ki je bila prevedena že v razne jezike.

Takšna bo v glavnih obrisih vsebina lista v prihodnjem letu. Seveda bo njena pestrost v mnogočem odvisna tudi od vas... Toplo se zalvaljujemo dosedanjim dopisnikom in jih prosimo obenem, da nam tudi v prihodnjem letu tako pridno dopisujejo. Obenem vabimo tudi nove dopisnike k sodelovanju. Pišite nam o življenju Slovencev v kraju, kjer živite. O vaših društvih, o prireditvah, o družinskih jubilejih. Pošljite nam slike, da jih objavimo, ki vam jih bomo nato na željo vrnili. Naši stalni dopisniki bodo ob koncu leta dobili za nagrado lepe knjige, ki jih bodo lahko izbrali po lastni želji.

Ob koncu bi radi prav krepko po »kranjsko« stisnili roke vsem naročnikom, sotrudnikom in prijateljem našega lista, tistim, s katerimi se že poznamo in tudi vsem tistim, ki jih poznamo le iz njihovih lepih pisem, z iskreno željo, da bi jim prineslo novo leto sreče in zadovoljstva ter uresničilo največjo željo nas vseh: da se ohrani mir v svetu!

UREDNIŠTVO

TOMO BREJC

Moj rojstni kraj

Tam gori, tam gori za tretjo goro,
planina dviguje v nebo se...

Simon Gregorčič

Ali veste, kje je moja rojstna vas? Ne veste. Lahko boste uganili, ko vam povem njene posebnosti, ki pa so — mimogrede povedamo — lastne mnogim vasem naše slovenske domovine.

Dovolite, da jo malo bolj podrobno opišem. Široko razprostranjena leži moja rojstna vas pod tisoč metrov visokim hribom, na katerem so pred mnogimi leti — ko sem bil jaz še majhen — kosili travo, zdaj pa ga zagrinjajo gozdovi zelenih smrek in plemenitih macesnov. Prav na vrhu je še malo senožeči, kjer lahko sedete na travo in gledate v svet, ki se razprostira pred vami. Če se ozrete na vas, se vam zdi kot bi hiše dremale in mežikale v poletnem soncu, katerega žarki se odbijajo od svetlih oken. Iz vasi vodi v daljni svet bela široka cesta. Koliko domačinov je odšlo po njej v tujino, ne da bi se vrnil; le nekateri so prišli bolni in utrujeni domov:

»Ena se tebi je želja spolnila,
da v zemlji domači ti truplo leži...«

S hriba je čudovito lep razgled na vas, na cesto, ki se vije v svet, in na potok, ki jo zvesto spremlja več kot dve uri hoda iz vasi. Ob lepem vremenu se z vrha hriba vidi, kako njevogovi srebrni valčki — kakor bi se igrali — preskakujejo s kamna na kamen. Ta pogled je pokojnega pesnika Karla Široka tako navdušil, da je napisal lepo pesem o vasi, o beli cesti, o potoku in valovih, ki se srebrijo v soncu. Cista resnica!

Ko sem bil jaz še majhen, se je vas ostro delila v Medvedjo in Kurjo vas. Spodaj v Kurji vasi so gospodovala dekleta rdečih lic in sveža kakor pomladna rosa. Zgoraj v Medvedji vasi so v dveh hišah živeli fantje in možje, ki so imeli ogromno telesno moč. Takle hrust vam je na primer v dve uri oddaljeni sosedni vasi sredi zime z derezami na čevljih naložil na pleča 100 kg soli in jo nesel domov, ne da bi med potjo počival in tudi vroče mu ni bilo.

V starih časih so se fantje iz posameznih vasi večkrat stepili med seboj. Moja vas je imela mir. Orjaki so bili dobrosrčni in niso nikogar napadali. Toda gorje onemu, ki se jim je zameril! K sreči se je to le redko zgodilo. Kdo se bo pa prepiral — da pretepa sploh ne omenjam — z možmi, ki so zgrabili po dve — tri odrasle kuštrave buče in jih z eno roko predstavljali sem in tja kakor škopnike?

Nekoč je iz neke daljne vasi prišel cel roj fantov in mož in izzivali Medvedovce na boj. Reveži gotovo niso poznali njihove moči; Medvedovcem so se smilili. Skrili so se jim in po svojem glasniku predložili naježenim pretepačem, da si ogledajo samo eno roko enega njihovih mož in če bodo potem še pripravljani na

boj, ga bodo sprejeli. Izzivači so ta predlog sprejeli z glasnim krohotom in bahatimi zabavljanji. Toda, ko se je izza nekega gumna začela počasi dvigati roka enega od Medvedovcev, je nastala med njimi mrtvaška tišina... Ostro in tenko jih je zbolelo v črevesju, polasčala se jih je groza: če je že ena sama roka taka, kakšno je šele ostalo telo...?! Ritenški so se pomikali nazaj in ko so bili že iz vasi, so se šele obrnili ter začeli na vso moč bežati, da se je kadilo za njimi.

»Ni gorših ljudi
kot smo iz Kurje vasi
pa Medvedovci vmes
smo pa luštni zares...«

Bil sem v svetu polnih dvajset let in od ljudstev, med katerimi sem živel, sem slišal zelo mnogo lepih povesti in zgodb. Te zgodbe so med drugim — kakor pri nas — opisovale tudi vraga vragastega na različne načine, toda vedno je bil ta vrag srednje velik, odrasel, kosmat, z rogovi na čelu, z repom nad zadnjico, s kopitom namesto stopala. Le enkrat sem na Flamskem slišal zgodbo, v kateri je bilo pogosto slišati besedo, ki bi prevedena na naš jezik pomenila hudičevko ali vragovo ženo. Da bi se spak peklenski spremenil v otroka, tega v svetu nisem slišal, toda v moji vasi se je tudi to zgodilo. Videl in nosil je tako peklensko otroče sosed Stular. Pa kaj bi vam jaz pripovedoval, raje njega poslušajte:

Naložil sem si ga na hrbet, kot bi nesel meh
iz mlina...«

Redek jubilej v Zaplani

Zaplana je majhna vas, ki šteje samo nekaj nad 350 prebivalcev. Kraj leži na jugozahodnem delu gozdnate Planine in ga sestavlja več ločenih zaselkov: Jerinov grič, Log, Strmica itd.

Že pred vojno je mnogo Zaplanincev iskalo zaslužek na tujem. Danes živi v tujini več kot 50 Zaplanincev. Največ jih je v ZDA, predvsem v Chicagu in Waukeganu, mnogo pa jih je tudi v Kanadi. Od nekaterih hiš jih je tudi po več v tujini, kjer so že po 50 let: Železnikovih pet, Perčonovi (Mesec) trije, tu so še Jelovškovi, Otrinovi in drugi. Zelo zanimivo bi bilo vedeti za število njihovih otrok in vnukov. Verjetno ni več daleč od resnice, če rečemo, da bo kmalu v tujini več Zaplanincev, kakor v domači vasi.

Mnogi so po osvoboditvi že obiskali svoj domači kraj, da zopet vidijo te praktasne hribe in gozdove, kjer jim je tekla zibelka in kjer so preživeli svoje detinstvo in mladost, dokler jih ni bridka usoda pognala po svetu s trebuhom za kruhom. Še več pa so ti ameriški Zaplaninci pomagali svojim domačim materialno in v zadnjem času tudi denarno. Vezi med izseljenci in svojci v domovini so vsak dan tesnejše.

Čeprav je vas Zaplana majhna, je vendar zelo razsežna. S Hriba (po domače z Zlovševga hriba) od Železnika do zaselka Log je eno uro in pol hoda. Na tem Hribu je letos praznovala redk in lep jubilej — 92-letnico rojstva — stara Železnikova mama, Ivana Železnik je že več let najstarejša vaščanka Zaplane. Kljub visoki starosti je še vedno čila in živahna in težko bi jo odrinili od dela doma. saj je

Ameriški rojaki iz Zaplane so se na obisku v domovini radi ustavili v gostišču »Na Strmci«, kjer pravijo po domače »Pri Perčonovem Francetu«

Zlatoporočena Katarina roj. Železnik in Franc Možina s Strmce v Zaplani

dober in skrben čuvar doma in svojih pravnukov. Res je prava korenina iz krajev »Cankarjevega kraljestva«. Njeno življenje ni bilo lahko. Kot tretja žena Železnikovega očeta je morala skrbeti za štiri svoje otroke in za otroke prvih dveh žena. V domovini sta še dva otroka, od 26 še 17 živih vnukov in od 40 še 39 živih pravnukov. Od petih otrok še štirje živijo v tujini. Tudi tukaj je število otrok, vnukov in pravnukov okrog dvajset. Sinovi živijo: Janez v Angletan-Texas, Tone v North Chicagu in Alojz v Riedu v Avstriji. Hčerka Mici je do leta 1929 živela v Chicagu. To leto je obiskala svoj domači kraj, potem se pa več ni javila, čeprav si Železnikova mama zelo želi, da bi jo še enkrat videla. Trdo življenje je mami zarisalo gube v obraz, ki pa razodevajo poleg trpljenja tudi mnogo potrpežljivosti, vztrajnosti in ljubezni do domače zemlje in otrok. Dolga je bila doba tridesetih let, ko je sama z nekaterimi otroci gospodarila na Hribu, dočim je mož s štirimi otroki delal in se ubijal v Ameriki, od koder se je vrnil na starost domov, kjer je umrl leta 1936, star 82 let.

Okolica Železnikove domačije je polna zanimivosti. V bližini Železnika na Krošljevem hribu še vedno živi starejša žena, hči Cankarjevega »Aleša iz Razona«. Do nedavna je še v Razorski dolini stala Aleševa hiša, ki so jo med vojno Italijani požgali. Grebene Curnovca pa je narava okrasila z redko planinsko cvetlico Blagayano (Blagayev volčin). Cvetlica z rumenimi, prijetno vonjavimi cvetovi vas bo gotovo

prevzela, saj je ta cvet privabil celo švedskega kralja Gustava Adolfa, da jo je prišel k nam pogledat.

Pod Vranjimi pečinami je bilo partizansko taborišče že leta 1942. Pečnica pa je vedno polna vode, ki se hitro vali po skalah proti Pečniku v Podlipski dolini ter dela lepe slapove in brzice. Od struge vodi nekaj rovov v podzemlje, v vodi pa plavajo lepe postvri.

Iz Mizindola lahko pridete po dobrih avtomobilskih cestah v Smrečje, na Vrh treh kraljev ter preko Jamnika na Kuren in dalje na Vrhniko ali na Planino do visokega razglednega stolpa. Razgled s te točke je čudovito lep, saj vidite od tukaj Snežnik, Boč na Stajerskem, široki venec Polhovgraških Dolomitov od Vrha treh kraljev preko Tošča na Grmado z njenimi razritimi in oškrbljenimi robovi. V ozadju je v lahko kopreno zavita panorama Kamniških planin, Karavanke in Julijske Alpe s Triglavom. Ob lepem vremenu se od tukaj vidi tudi Jadransko morje. Pred vami pod Planino pa leži rojstni kraj nesmrtnega Ivana Cankarja — Vrhnika. Ob sončnem vremenu se vidi za Barjem Ljubljana z gradom. Ta predel je lep naraven vrt, kjer se v jesenskih mesecih razlega lovski rog. Središče Zaplane je pri župni cerkvi. Zraven cerkve je gostišče »Pri starem Perčonu«, kjer vas bodo vedno dobro in gostoljubno postregli. Koledar na zidu gostilniške sobe vam bo takoj povedal, da imajo nekoga v Ameriki in to ne enega, ampak celo tri. Ze več deset let sta v ZDA Nace in France Mesec. Nace je že večkrat obiskal svoj rojstni kraj in je sporočil, da bo kmalu spet prišel.

Da so Zaplaninci res prave notranjske korenine, nam dokazuje izreden jubilej: pet zlatih potokov je praznovalo pet zaplanskih parov: Križajev Janez in Franca z Marinčevega griča, Možina Franc in Katarina s Strmca, Pirc Janez in Ivana z Mizindola in Modrijanov ata in mama. Med njimi sta bila tudi Mesec Janez in Ivana, po domače Perčonov ata in mama. Perčonova sta še oba zelo čila. Posebno ata je zelo zgovoren, vesel in šaljiv ter vas v domačem gostišču prijazno in gostoljubno postreže.

ROJAKI, ROJAKINJE!

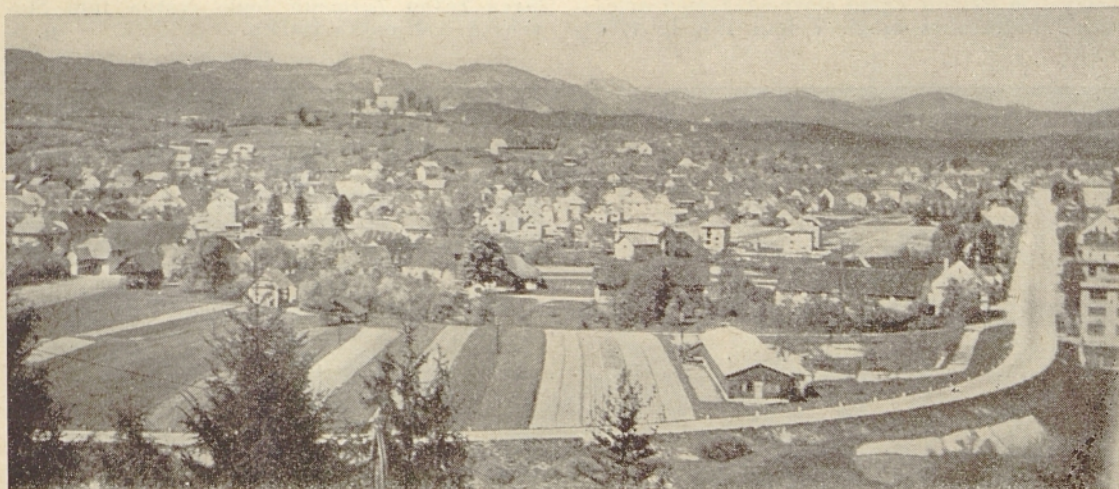
Če še niste naročili ilustriranega zbornika za slovenske rojake v tujini »Slovenskega izseljenskega koledarja« za leto 1957, storite to čimprej!

Naročite

»Slovenski izseljenski koledar 1957« pri zastopniku v svojem kraju, ali pa pišite na Slovensko izseljensko matico, Ljubljana, Cankarjeva 5.

Od »Starega Perčona« pridete po avtomobilski cesti na Strmco do priznane turistične postojanke »Na Strmci«, po domače pri Perčonovem Francetu. Med potjo si v maju nabereite lepih in dehtečih šmarnic, v poletnih mesecih pa sladkih rdečih jagod. Tukaj nikoli ne manjka gostov, posebno ob sobotah in nedeljah je vse polno. Tu se ustavljajo ljudje iz vseh krajev od Ljubljane, Trsta, Reke, mnogi tujci in tudi mnogo Slovencev iz tujine se ustavi, posebno oni, ki prihajajo iz Amerike. In kaj je to, kar domače in tuje goste toliko privablja v ta prijazen in prikupen kraj? Predvsem je to gostoljubnost in dobra postrežba ter prijaznost in veselost ljudi, saj tu se vedno sliši vesela pesem in poje harmonika.

Zaplaninci pa posebno vabijo svoje rojake iz tujine, da jih obišejo v domačem kraju in se z njimi poveše ob krepkem gorjanskem dovtipu, domačnosti in gostoljubnosti, ob veseli slovenski pesmi in sladki kapljici.

Vrhniko, rojstni kraj pisatelja Ivana Cankarja, najplodnejšega in najmočnejšega predstavnika slovenske moderne pisateljske smeri

ZORMANOV DAN

Clevelandski pevski zbori — »Glasbena matica«, »Slovan«, »Iriglav«, »Planina« in »Slovenija« — so v nedeljo, 30. septembra priredili slavnostno akademijo na čast g. Ivanu Zormanu, slovenskemu izseljenskemu pesniku, skladatelju in pevovodji. Okoli 150 pevcev in pevk, ki so predstavljali tri slovenske rodove, je pelo slavljenceve pesmi in skladbe; s tem so se skromno oddolžili slovenskemu pesniku, ki je daleč v tujem svetu posvetil svoje pero domovini in narodu, zlasti tistemu delu naroda, ki z njim vred v velikem svetu hrepeni po zemlji, na kateri se je rodil.

Ivan Zorman je prišel v Ameriko leta 1895 kot štiriletni fantek s svojo materjo in očetom, ki je bil tudi nadarjen glasbenik.

»Moj oče je bil najboljši človek od vseh, kar sem jih v življenju poznal,« pravi o svojem očetu pesnik. »Nabavil mi je razne glasbene instrumente, slovenske muzikalije, slovenske učne knjige, slovenske leposlovne revije ter zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, dal mi je silno ljubezen do vsega, kar izvira lepega in dobrega iz moje rojstne domovine.«

Ivan Zorman je na univerzi študiral jezike in zgodovino, hkrati pa je obiskoval glasbeno šolo v Clevelandu. Glasba je postala tudi njegov življenjski poklic. Nastopal je v gledaliških orkestrih in kot pianist v koncertnih dvoranah, stika s slovenskimi rojaki pa ni nikdar izgubil. S svojo osebnostjo in sposobnostjo kot pesnik, skladatelj in pevovodja je uspešno vplival na ohranitev slovenstva v Ameriki.

Poleg svojega glasbenega dela se je Zorman že od mladih let zanimal za slovensko poezijo in tudi sam pesnikoval. Mnogo svojih pesmi je tudi sam uglasbil, nekatere pa sta uglasbila tudi skladatelja Emil Adamič in Matija Tomc.

Zormanovo pesniško delo je bilo zelo plodno. Njegova prva pesniška zbirka »Poezije« je izšla leta 1919, druga knjiga »Pesmi« 1922, in tretja zbirka »Lirični spevi« leta 1925. S prevodi najznačilnejših slovenskih pesmi v angleščino, ki jih je izdal 1928 v zbirki »Slovene Poetry«, je dvignil ugled slovenstva med ameriškimi kulturnimi krogi. V letu 1931 in 1938

sledita še dve zbirki »Pota ljubezni« in »Iz novega sveta«.

Nastop clevelandskih pevskih zborov na slavnostni akademiji je bil res na višini in je s svojim bogatim in odlično izvedenim sporedom prepričljiv dokaz, da je seme, ki ga je s tako ljubeznijo sejal pesnik in skladatelj na slovensko kulturno njivo, padlo v rodovino zemljo. Glavna zasluga za to gre zlasti neumornemu direktorju in dirigentu g. Antonu Šublju in predsedniku Glasbene matice g. Franku Bradaču.

Peli so mešani, ženski in moški pevski zbori ter solisti že prej omenjenih zborov. Solistka Glasbene matice ga. Anna Safred je občuteno recitirala Zormanovo pesem »The Emigrant«, g. Anton Šubelj pa njegovo pesem »Pismo očetu«. Sopranistka Mary Jo Zorman, slavljenceva nečakinja, je žela navdušenje občinstva z lepim izvajanjem stričevih pesmi »Dekliška pesem« in »Mlada ljubezen«. Zbore in soliste je dovršeno spremljala na klavirju pianistka Vera Slejko.

Na to slavnostno akademijo v počastitev »Zormanovega dne« je prihitelo občinstvo od blizu in daleč in do zadnjega kotička napolnilo veliko dvorano in balkon v Slovenskem narodnem domu na St. Clairu.

Slavljenec je bil deležen izrednih časti. Clevelandska mestna zbornica se mu je s posebno resolucijo zahvalila za njegov velik doprinos slovenski in ameriški kulturi. Osebnost ga je prišel pozdravit in čestitat tudi guverner države Ohio, Slovenec Frank Lausche, ki je pesnikov mladostni prijatelj.

Ob zaključku slavnosti se je Ivan Zorman globoko ganjen s toplimi besedami zahvalil vsem nastopajočim in občinstvu za prelep večer. Med drugim je dejal:

»Ko bi bile te pesmi, ki smo jih pravkar slišali, res samo moje, bi bil v veliki zadregi, kajti čutil bi, da je ves ta spored le preveč osredotočen na eni sami osebi. Ker pa so te pesmi prav tako vaše kot moje in razodevajo naše skupne sanje, hrepenenje in borbe, naše uspehe, naše vesele in žalostne dni, zato moja zadrega ni prehuda...«

Pesniku in prizadevnemu kulturnemu delavcu Ivanu Zormanu toplo čestita tudi Slovenska izseljenska matica.

M.

Od leve na desno: Pesnik Ivan Zorman med pevkami, ki so pele na koncertu — Mary Jo Zormanova, nečakinja Ivana Zorman, ki je pela njegove solospesve — Guverner Frank Lausche in dirigent Anton Šubelj na prireditvi

Bela Ljubljana

Ivan Zorman, Cleveland

Beli cvetovi

*Beli cvetovi! V pozni jeseni
ob trhli ograji cvetite
in sredi trav zvenelih
sladko otožnost budite.*

*Lepši ste, pozni cvetovi,
kot prve pomladne cvetlice:
v beli lepoti ste zemlji
žlahtne poslednje družice.*

*Podoba ste bratov in sester,
ki hrani jih dih hrepenenja,
ki tiho na tujem cvetijo
še v pozni jeseni življenja.*

*Kmalu nam bodo zveneli ...
Vendar lepota njih bela
v širnem ameriškem svetu
v spominih bo trajno živela.*

Prisrčna slovesnost v Domu slepe mladine v Ljubljani na Mirju

Ko je leta 1954 obiskal ameriški rojak in bivši urednik dnevnika »Prosvete« Anton Garden iz Mattawana, Minnesota, Dom slepe mladine v Langusovi ulici na Mirju v Ljubljani, je vprašal, kaj še kaj potrebujejo. Zeleli so si pralni stroj. In ko se je rojak Garden vrnil v Ameriko, je o tem napisal v potopisu o poti po domovini, ki ga je objavil v Prosveti. Rojaki so se pričeli za stvar zanimati, sprožili so zbirko in rojak Garden je zbral za pralni stroj za slepe in za kino projektor za svoj rojstni kraj Št. Vid pri Stični. Za celotno pralno garnituro pralni stroj, ožemalnik (centrifuga in sušilnik) so zbrali 2.400 dolarjev in za ta denar je bilo vse to kupljeno v Nemčiji. Za adaptacijo primerne prostora, za namestitev in druge pritlikline pa je prispeval še Izvršni svet milijon dinarjev, da je zdaj v Domu slepe mladine res sodobna pralnica. 27. oktobra popoldne je bila v Domu prisrčna slovesnost. Po večtedenskem preurejevanju so namreč pognali vse zgoraj navedene stroje v obrat. Stroje je dobavila tvrdka Hornaus iz Münchena. Perilo je oprano in posušeno v 1/4 ure. To je velika pridobitev za Dom, ki ima stalno najmanj 70 gojencev in gojenk slepih otrok in mladine. Med slovesnostjo je opisala ravnateljica Doma Mira Dobovšek zgodovino te nove pridobitve, zahvalila se je ameriškim rojakom, zlasti rojaku Antonu Gardnu ter organom ljudske oblasti za veliko pomoč in razumevanje ter se spomnila

V Domu slepe mladine v Ljubljani so začeli obratovati pralni stroji — darilo ameriških rojakov. (Slikano ob otvoritvi pralnice)

pokojnega učitelja Petriča, ki je dal pobudo za to akcijo rojaku Gardnu. Zastopnik Slovenske izseljenske matice Cvetko Kristan, ki je pognal stroje v obrat, se je tudi zahvalil vsem darovalcem in želel, da bi ti stroji še dolgo služili slepi mladini in bili tudi ena od vezi med staro domovino in rojaki na tujem, ki človekoljubnim ustanovam in zavodom v domovini vselej in povsod radi pomagajo. Slovesnosti so se udeležili tudi zastopniki Občinskega ljudskega odbora Vič, upravnega odbora Doma, urednica Rodne grude, zastopniki socialnih ustanov in trije zastopniki tvrdke dobavitelja, saj je ta garnitura prva te vrste in velikosti pri nas.

Velik uspeh Narodnega dneva SNPJ v Chicagu

Največja slovenska organizacija v Združenih državah Slovenska narodna podpora jednota (SNPJ) prireja že od 1935 redno vsako leto tako imenovani Narodni dan SNPJ. Na ta dan, ki je vsako leto v drugi naselbini ameriških rojakov, se zbirajo člani SNPJ in propagirajo njene ideje. Letos je bil ta dan v Chicagu od 1. do 3. septembra, ko proslavljajo v ZD tudi uradni delavski praznik »Delavski dan«. Proslava je bila tudi združena s praznovanjem 40-letnice dnevnika SNPJ Prosvete. Dan SNPJ je po poročilih ameriških slovenskih listov prav lepo uspel. Priprave za prireditve je vodil že več mesecev tako imenovani »odbor stoterih« v Chicagu pod vodstvom znanega slovenskega javnega delavca Donalda J. Lotricha.

Prvega dne proslave je bila najprej konferenca dopisnikov Prosvete in mladinskega glasila SNPJ Voice of Youth. Na njej so bili dopisniki obeh listov iz sedmih ameriških držav (California, Illinois, Kansas, New Jersey, Ohio, Pennsylvania in Wisconsin). Konferenco je vodil Donald J. Lotrich. Razprava je bila prav živahna. Predvsem slovenski dopisniki so zahtevali, da je treba dnevnik Prosveto ohraniti. Nihče na konferenci ni zagovarjal stališča, da naj bi sredina Prosveta — uradno glasilo SNPJ — izhajala samo v angleščini. Ugotovili so, da dobiava nekaj nad 5000 članov SNPJ, ki so to izrecno zahtevali, samo angleški del lista, vendar

zdaj nekateri preključujejo to svojo odločitev, ker so ugotovili, da ima tudi slovenski del sredine številke zelo zanimivo in koristno vsebino.

V nedeljo, 2. septembra je bil velik piknik, ki ga je obiskalo več tisoč rojakov. Nastopili so pevski zbor »France Prešeren« iz Chicaga pod vodstvom prof. Franka Kubine, solistki Marie Petek-Sebastian in Jennie Golembeski ter baritonist Dragutin Šoštarko. Za odbor stoterih je govoril Donald J. Lotrich, za SNPJ pa glavni predsednik Joseph L. Culkar. Med najbolj privlačnimi točkami je bilo tekmovanje za izvolitev »Miss SNPJ«, ki je bilo prirejeno prvič in se ga je udeležilo 35 tekmovalk. Za »Miss SNPJ« je bila izbrana Marilyn Turk, članica društva št. 138 SNPJ v Strabamu, Pa. Nagradi za delovanje v SNPJ sta dobili še tudi Genevieve Lavnich, članica društva št. 758 v Exportu, Pa. in Mariane Swiderski, članica društva št. 137 v Clevelandu.

V ponedeljek, 3. septembra — na Delavski dan — je bila konferenca članov in članic SNPJ iz vseh krajev udeležencev. Na njej so določili da bo prihodnje leto Narodni dan SNPJ v Univerzalu, Pa., kjer je zelo aktivno društvo SNPJ in je tam razgibana slovenska naselbina.

Vse dni je bila v dvorani Doma SNPJ tudi razstava ročnih del in risb dečkov in deklic, včlanjenih v mladinskih oddelkih in mladinskih krožkih pri društvih SNPJ. Co. A. K.

Vida Jerajeva:

D O M A

Navzgor se širi rožmarin,
navzdol se nagelj vije,
na okenca zagrjnena
večerno sonce sije.

Rdeča ruta, bel ošpet,
dekle razposajeno,
širok klobuk, oj fant vesel,
ki si prepeva eno.

Ti nageljni, ta rožmarin,
ti kmetje v luči sonca,
ej, takih nima celi svet,
pa pojdi tja do konca!

Alojz Gradnik:

Č R I G L A D

O sveti, silni — v tvoji večni senci
klečali so še naši praočetje
in vreli v senčno tvojo so zabetje
neusahljivih naših src studenci.

O sveti, silni — megle jedke pene
zmehčale niso tvoje rasti trde,
vse zemlje in neba grmeče srce
pokojno so odbile tvoje stene.

Če vse, kar nam je ščit in meč, se zruši,
bleščal še vedno svet boš v naši duši
in vse bo podlo, kar bo strahopetno,

vse bo mogoče, kar bo neverjetno,
in še v omahovanju sebe zvest
se zdramil rod bo v siju novih zvezd.

Marička Znidaršič:

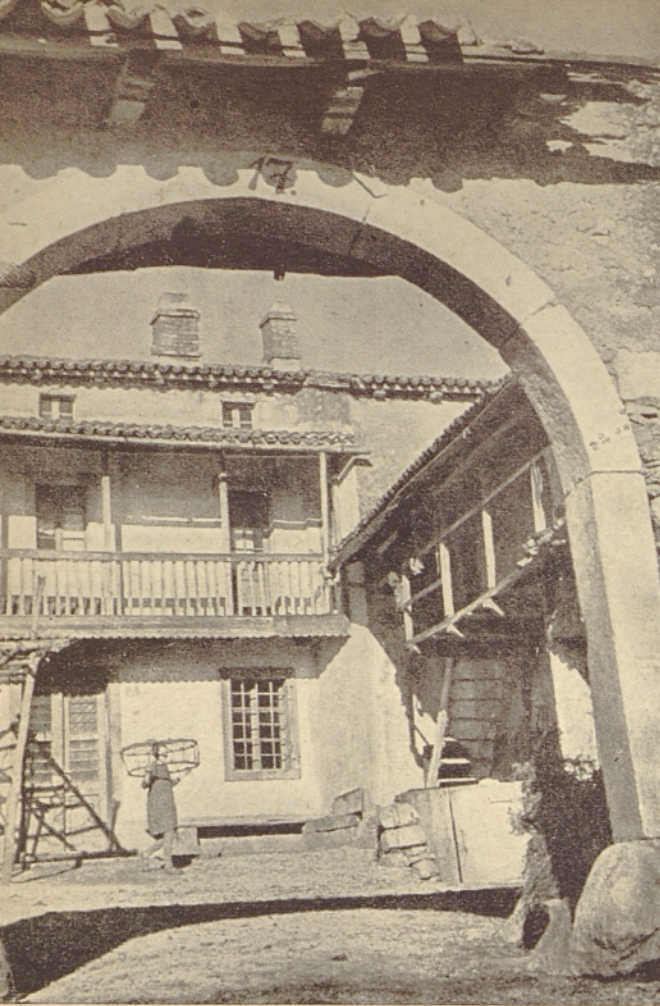
K N J I G I

Ti moj prijatelj dobri, ti najdražji,
stojiš ob meni v sivih dneh samote,
obsiješ srca najbolj mračne kote
in v vseh viharjih si ob njem na straži.

Kako omamljajo me beli listi,
kot zarja cvetje v uri predvečerni,
kako so viri v tebi neizmerni,
kako bogati in vsak dan bolj čisti.

Glej, le za te se našem nikdar zbala,
ti verno spremljaš me skozi vse dneve,
skoz radost, smeh, skoz stiske vse in reve;
osi so odšli, le ti si mi ostala.

PO DOMAČI DEŽELI ...

Razstavljena darila naših izseljencev. Ob svebovnem Tednu muzejev, ki je bil letos v oktobru, je bilo tudi v Ljubljani prirejenih več muzejskih razstav. Posebno zanimiva je bila razstava izvenevropskih zbirk predmetov tujih narodov. Tu so bili razstavljeni tudi predmeti indijanskih plemen Očipve in Otave, ki jih je že v letu 1837 prinesel v Ljubljano takratni misijonski škof Friderik Irenej Baraga. Poleg te je zanimiva tudi zbirka misijonarja Knobleharja. Med zbirkami, ki jih je dobil muzej v zadnjem času, pa sta posebno zanimiva prispevka dveh slovenskih izseljencev: Stanka Groma iz Mpande v Taganjiki in Jakoba Cuznarja iz Los Angelesa v Californiji. Rojak Cuznar, doma iz Podkorena, je podaril muzeju zbirko zakrivljenih mečev in ščitov divjih plemen z otoka Luzona na Filipinih, kjer je bil kot aktivni ameriški vojak.

V Sempasu so pokopali 72-letnega Jožeta Beleta iz Sempasa, znanega naprednega kmetovalca in sadjarja. Pokojnik zapušča tri hčerke v Clevelandu in sestro v ZDA ter v Argentini brata Mirkota in Franca. Kako je bil pokojnik spoštovan, je pokazal njegov lep pogreb.

70-letnico je praznovala Kmetijska šola na Grmu, ta najstarejša kmetijska šola v domovini. Skoraj tri četrt stoletja uči ta šola kmete naprednega kmetovanja. Nad 1.500 absolventov iz vseh slovenskih pokrajin je poneslo na Grmu pridobljeno znanje v svoje kraje. Ob pomembnem prazniku te šole so imeli kmetijski, sadjarski, vrtnarski in živinorejski strokovnjaki iz vse Slovenije svoja posvetovanja.

Novo šolo so začeli graditi v vasi Trava v občini Draga-Loški potok. Šola bo letos pod streho, prihodnje leto pa bodo v njej že imeli pouk.

Občina Velike Lašče je dosegla po drugi vojni veliko gospodarskih uspehov. Eden največjih je elektrifikacija vasi v občini. Izmed 88 vasi ima doslej elektriko že 61 vasi. Nedavno je bila napeljana elektrika v Krvavo peč, Sekirišče, Osredek in še nekatere vasi.

Še letos bodo dokončana dela pri elektrifikaciji železniške proge od Jesenic do predora pod Karavankami na jugoslovansko-avstrijski meji. Elektrifikacija tega dela proge spada v okvir načrta, ki predvideva elektrifikacijo proge od Jesenic do Postojne.

Strojna tovarna v Trbovljah je izdelala nov tip lahkega enoveržnega transporterja za jamski prevoz premoga. Transporter je dolg 20 metrov, njegova zmogljivost je 40 ton premoga na uro.

Rekordna proizvodnja premoga bo letos dosežena v Sloveniji, tako menijo strokovnjaki. V prvem tromesečju so letos nakopali 1.755.000 ton črnega premoga, kar je nad 50.000 ton več kot v istem času lani.

Vsa Gorenjska se pripravlja, da bo kar najlepše proslavila 200-letnico rojstva pisatelja in dramatika Antona Tomaža Linharta. Glavna proslava bo v Radovljici, rojstnem kraju pisatelja Linharta. Spominske proslave se bodo vrstile mesec dni. V tem času gostovali v Radovljici ljubljansko narodno gledališče in Prešernovo gledališče iz Kranja, ki bo prikazalo Linhartovo igro »Veseli dan ali Matiček se ženi«.

»Gledališki teden« so v novembru priredili v Novi Gorici. Člani tamkajšnjega Mestnega gledališča so na preurejenem odru v gledališki dvorani v Solkanu prvič igrali Linhartovo igro »Veseli dan«. V tem Tednu so gostovala na tem odru tudi gledališča z Jesenic, iz Ljubljane in Tolmina.

Velenjska amaterska dramska skupina je gostovala na mednarodnem gledališkem festivalu amaterjev v Scheersbergu pri Flensbergu. Kritik — profesor Greid, je o igri velenjske dramske skupine dejal: »Mnogo amaterskih skupin sem že videl, med temi italijanske in ruske, moram pa priznati, da je bila doslej vaša najboljša.«

V znanem rudarskem kraju — Kisovcu pri Zagorju, so dogradili kulturni dom. V tem domu so uredili velik oder, na katerem bo mogoče uprizarjati tudi najzahtevnejša odrska dela, ter dvorano, garderobe in čitalnico. Pri gradnji so pridno pomagali tudi člani tega delavsko prosvetnega društva. Vrednost njihovega prostovoljnega dela je ocenjena na več milijonov dinarjev.

Ob občinskem prazniku Murske Sobote 17. oktobra je bil v Soboti odprt pokrajinski muzej, ki spada po zbranam narodopisnem gradivu med najbogatejše muzeje v Sloveniji.

Trgatev v Prekijji, ljudske običaje in ples je posnela ekipa slovenskega filmskega podjetja »Triglav film«. Film je naročilo izvozno podjetje »Vino«. Tako bodo rojaki, ki širom sveta radi pokušajo žlahtno kapljico s Slovenskih goric, v filmu kmalu gledali tudi kraje, od koder je ta kapljica doma.

60 let ljubljanskega Narodnega doma. Pred šestdesetimi leti, dne 11. oktobra 1896 so se prvič slovesno odprla vrata ljubljanskega Narodnega doma, današnje Narodne galerije.

Živ zgorel zaradi neprevidnosti. Na Krupi pri Stranski vasi je v noči od 13. do 14. oktobra izbruhnil velik požar na kmetiji Jožeta Ivanška. Izgleda, da je požar povzročil gospodar sam, ki se je vinjen vlegel na seno v skednju in najbrž zaspal s prižgano cigareto. Kljub vsemu trudu gasilcev je gospodarsko poslopje do tal pogorelo. Škoda je ogromna, ker se ni moglo nič rešiti. Zgoreli so kmetijski stroji, vino in vsa pšenica. Tudi gospodar je ostal v plamenih in se je šele proti jutru posrečilo reševalcem, da so njegovo strašno ožgano truplo potegnili iz pogorišča.

Tržič na Gorenjskem
Novo mesto pozimi
Ljubljana-Sentjakob

Še nekaj besed o rojaku Johnu Yankovichu iz Barbertona

V avgustovi številki »Rodne grude« je poročilo o zlati poroki zakoncev Johna in Agnes Yankovich. Dekliško ime mrs. Yankovich je Jerina. Oba sta doma od Iga pri Ljubljani. Zdi se mi potrebno kaj več poročati o mr. Yankovichu, da se ne pozabi njegovo požrtvovalno delo v borbi za pravice tukajšnjih delavcev. Mr. Yankovich je v letih 1935-36 pomagal organizirati tri delavske unije v treh tovarnah v Barbertonu, eno pa v sosednem mestu Wadsworthu. Razume se, da so delodajalci skušali na vse načine preprečiti take delavske organizacije, saj so vedeli, da bi potem morali poslušati tudi delavce in z njimi sklepati pogodbe glede dela in plač ter ne bi mogli več počenjati z njimi po svoji volji. Yankovich ni imel lahkega dela. Delodajalec je skušal napraviti Yankovicha nevtralnega in krotkega ter ga spraviti na stran tovarne s tem, da mu je ponudil službo predstojnika (Bossa). Kot tak bi Yankovich le nadzoroval delo in imel precej večjo plačo. Na to ponudbo jim je Yankovich odgovoril, da on nikdar noče postati s tem izdajalec sodelavca. Ker tudi to ni odvrnilo njegovega dela kot organizatorja, so ga na zvit način obdolžili sabotaže produktov tovarne. Ker unije takrat še niso bile močne kot so zdaj, je bil kratkomalo odpuščen od dela, ne glede na to, da je bil tam vzoren delavec celih 35 let. Ko je izgubil delo, si je kupil malo farmo v pred-

John in Agnes Yankovich iz Barbertona ob zlati poroki

mestju Barbertona, kjer se od takrat peča s kokošjerejo. »Nič mi ni žal, da sem takrat izgubil delo,« mi je rekel v pogovoru. »Vesel sem in tudi ponosen, ko vidim, da sem tudi jaz nekaj pripomogel, da ima sedaj naš delavec boljše delavske pogoje in bolj primerno plačo.«

Franz Sikošek
Gladbeck, Westfalija

Vesel spomin iz mojih vojaških let

Že kot otrok sem imel veliko veselje do pisanja. Se celo ko sem ležal v postelji, sem pisal — kar s prstom po zraku. Raje pa sem pisal kakor sestavljal. Zelo rad sem tudi posnel pisavo drugih. Tako sem res kar čedno pisal in bil na svojo pisavo tudi primerno ponosen.

Med prvo svetovno vojno sem leta 1916 služil pri 87. pešpolku v Celju. Ko smo nekoč stali postrojeni na dvorišču vojašnice, je mlad oficir zaklical:

»Kdor zna lepo pisati, naj stopi iz vrste!«

Iz vrste smo stopili trije. Kar nekam ponosno smo se držali, prepričani, da bomo dobili

kakšen posebno imeniten opravek. In smo ga res tudi dobili in to takšnega, da ga nihče od nas ni pričakoval.

Prišel je četovodja in prinesel tri brezove metle.

»Tako,« je rekel oficir, »vi pisatelji, vzemite tukaj vsak eno metlo in dokažite, če znate res lepo pisati.«

Kako nam je bilo pri srcu, si lahko predstavljate. To naše »pisanje« z metlami po dvorišču vojašnice v najhujši zimi res ni bilo niti malo prijetno niti zabavno.

Ko smo končno svojo »pisarijo« le zaključili in se oddihovali, pa je četovodja pomežiknil, češ, »fantje, ne veselite se prezgodaj...«

Prinesel je velik škaf tople vode in tri cunjce: »Takole, fantje, zdaj pa še stranišča zri-bati!«

Mene je pograbila takšna jeza, da sem pri priči »zbolel«... Tisti dan sem bil »pisarije« res kar čez glavo sit... Tega dneva nikoli ne bom pozabil. Posebno pa sem se spomnil nanj eno leto kasneje, prav tako v decembru, ko smo spet stali na dvorišču vojašnice, pa je mlad učitelj dejal:

»Če je med vami kdo, ki ne zna pisati in brati, naj stopi iz vrste.«

Javilo se je osem starejših kmetov, med njimi sva bila seveda tudi jaz in tovariš, ki je prejšnje leto z menoj »pisaril« z metlo po dvorišču vojašnice.

Učitelj naju je debelo gledal: »Čudno, čudno,« je majal z glavo, »takšna mlada in brihtna fanta, pa ne znata pisati?«

Vsi smo morali za njim v sobo, ki je bila majhna in fopla. Pričeli smo s poukom. Pisali smo črko »I«. Pri pisanju mi je učitelj vestno pomagal kakor majhnemu paglavcu v prvem razredu. Celo za roko me je prijel in mi bodreče dejal: »No, bo že šlo. Jutri bomo pa črko »n« pisali...«

Moj tovariš se je komaj premagoval, da se ni glasno zasmel. Pod mizo pa me je krepko dregal s čevljem. Tudi meni je šlo na smeh, da sam ga komaj zadrževal.

Po petih tednih šolanja naju je pa učitelj pogruntal in šole je bilo konec.

Frank Kambič, Nanaimo, B, Canada

Pozdrav iz Canade

Že kot mlad fant, star 20 let, sem imel željo iti po svetu v tuje dežele preko velikega Oceana in kot mnogo Slovencev v tistem času sem se tudi jaz podal na pot leta 1926. Ko sem stopil na kanadsko zemljo, so me začeli obhajati čudni občutki. Začel sem se zavedati, da sem daleč proč od mojih dragih domačih in domotožje se me je lotevalo. Slovenci, doma iz Semiča pri Crnomlju, smo potovali skupno štirje. John Simončič, ki je sedaj doma v starem kraju, Tony Golobič (umrl tu v Canadi) in J. Predovič, sedaj ravno tako doma v domovini. Že prve dni po prihodu smo se razšli kot izgubljene ovce po tej ogromni deželi. Dasi je bilo takrat že veliko Slovencev v Canadi, je srečanje s Slovincem bilo zelo redko. Lahko pa se je bilo srečati s Poljaki, Slovaki, Ukrajinci, Madžari in raznih drugih narodnosti, katerih je bilo več kot pa Slovencev, Srbov ali Hrvatov. Delal sem nekaj časa s skupino Poljakov, ki so bili večinoma sebični ljudje. Ko sem jih dobila spoznal, nisem imel z njimi več dosti opravila, ampak sem se pridno učil angleškega jezika, da ne bi bil toliko odvisen od njih oziroma od takih, ki so nam želeli več slabega kot pa dobrega. Dolgo mi ni uspelo, da bi se lahko toliko naučil jezika, da bi se sam kretal iz kraja v kraj za delom. Tri leta so bili zelo slabi časi. Težko je bilo dobiti delo in ako se je dobilo, so bile plače majhne. Srečen pa je bil le tisti, ki je delo imel.

Delavci so se večinoma vozili s tovornimi vlaki, ker ni bilo denarja za vozne karte. Tako sem storil tudi sam, kar ne bom nikoli pozabil. Dve noči sem prespal na kolodvoru in v tem času mi je bila edina hrana štruca kruha in dve skodelici kave. Takrat mi beseda Canada ni bila več tako pri srcu. Moje misli so bile stalno doma. Bil sem kakor izgubljen. Vendar, ko sem dobro spoznal deželo, sem opazil tudi njene dobre strani. Tako sem se naselil v eni izmed najbolj bogatih provinc Canade v British Columbij. To je jako bogata dežela z ogromnimi gozdovi in bogatimi rudniki. Njeno podnebje je jako milo in primerno za poljedelstvo. Ker se pokrajina nahaja ob morju, imamo dovolj rib tudi za izvoz. Človek občuduje, ko se pelje z avtomobilom skozi, po več kot 100 km

dolge sadovnjake, polnih jabolk, hrušk, češenj, breskev, sliv itd. Za izgradnjo cest potroši država veliko milijonov dolarjev, zato je tu potrebno mnogo delavcev.

Ko človek potuje po Canadi, vedno najde tu pa tam Slovence in vidi, kaj si lahko z naporim delom in štednjo prihrani. Skoraj vsi imajo svoje domove in avtomobile. Pri takem obisku lahko vidimo, da so hčere in sinovi izseljencev ohranili lepo domačo slovensko besedo. Dobrodušno sprejmejo popotnika in se razgovore v materinem jeziku ne glede na to ali so se že kdaj prej videli ali ne. Dovolj je samo, da smo Slovenci.

Zadnja leta je prišlo k nam mnogo novih naseljencev iz raznih držav Evrope, in za te je veliko lažje kot je bilo nam takrat, ko smo prišli v Canado.

Po pravici povedano, časi so se veliko izboljšali in upajmo še boljših, ker bi tu lahko do tega prišlo, saj je v tej deželi vsega v izobilju. Priučili smo se tukajšnjim navadam, si postavili svoje domove, pa vendar si vsak želi še enkrat videti svoj rojstni kraj. Mnogim se je ta želja že uresničila, mnogim je pa to še uganka, ali se bo ali ne? Radi pa čitamo pisma iz starega kraja in razne članke v tem ali onem slovenskem listu.

Tako sem prejel tri številke »Rodne grude«. Enako tudi Tony Kambič iz Cumberlanda. Všeč nama je bila. Tony mi je dal denar in se predplačal za dve leti. Tudi jaz se naročam za eno leto. Preden pa sem kupil denarno nakaznico, sem stopil še k svojemu prijatelju Antonu Caru, tam pa sem dobil še štiri Slovence, kateri so bili vsi židane volje. Omenil sem jim »Rodno grudo« in dobil tri nove naročnike. Vsega torej šest naročnikov.

Zelo nas zanimajo novice in slike iz domačega kraja. Ravno tako so zanimivi tudi članki naših rojakov iz drugih dežel sveta. Tujina je ena ali druga na tem ali onem koncu sveta. Zato je želja slehernega izseljenca, da bi prišel čas, ko bodo mogli sinovi in hčere slovenske matere živeti in uživati krasote rojstne domovine — rodne grude.

Pozdrav vsem rojakom in rojakinjam širom sveta.

Domovina

VESTI IZ FRANCIJE

Sporočiti vam moram, da nam smrt ne prizanaša. Za vedno je odšla naša članica vdova Helena Pevec, stara 65 let. Zapustila je 2 sina in 5 hčerke. Pokojnica je bila še lani na obisku v domovini.

Člani Udruženja Jugoslovancev v Bruayu in okolici Pas de Calaisa so zbrali od rojakov in drugih darovalcev 16.750 frankov za družino pokojnice. Za to bratsko pomoč ob hudi izgubi se družina Pevčevih darovalcem toplo zahvaljuje.

Nedavno smo pokopali tudi Johana Potiska iz Bruaya, starrega 71 let. Bil je prava kranjska grča. Za njim žalujejo poleg številnih prijateljev in znancev žena in hčerka ter dve sestri. Rudarska bolezen silikoza pa je iztrgala iz naših vst 44-letnega Franca Ceglarja.

Naj bo vsem lahka zemlja v tujini!

Jože Gabrovec,

tajnik Udruženja Jugoslovancev
v severni Franciji

SMRT NAROCNICE

Nenadoma je umrla rojakinja Caroline Telich, roj. Zabukovec iz Clevelanda. V Ameriki je živela 35 let in je bila članica društva Svobodne Slovenke št. 2 S. D. Z. in društva Carniola Hive št. 495 T. M. Doma je bila iz Gorenje vasi pri Ribnici. Sorodnikom pokojnice, ki je bila zvesta naročnica našega lista, izreka uredništvo toplo sožalje!

KONVENCIJA AMERISKE BRATSKE ZVEZE

Od 17. do 20. septembra je bila v Slovenskem narodnem domu v Waukeganu, Ill. dvajseta redna konvencija Ameriške bratske zveze (ABZ), ki ima sedež na Elyju, Minn. in je po starosti druga najstarejša slovenska osrednja bratska podpornica organizacija (ustanovljena je bila 1898). Konvencije se je udeležilo 135 delegatov in glavnih odbornikov, ki so predstavljali 29.046 članov (po sta-

Rojakinja Mary Jurca iz Detroita

nju 1. januarja 1956). Konvenciji je predsedoval Anton Krpanc iz Chicaga, Ill. Glavni odbor organizacije so pooblastili, da razdeli med člane v obliki dividende presežek premoženja ABZ. Prav tako so ga pooblastili, da lahko porabi do 50.000 dolarjev za razširjenje glavnega urada na Elyju. V sklad za zgraditev priseljskega muzeja so dali 200 dolarjev, ki morajo iti v korist slovenskega oddelka v muzeju. Glasilo ABZ New Era (Nova doba) bo izhajalo še nadalje dvakrat mesečno. Ker dosedanji urednik Anton J. Terbovec ni več kandidiral — urednik Nove dobe je bil 32 let —, je bil izvoljen za novega urednika Vatro J. Grill, znani slovenski javni delavec v Clevelandu in bivši urednik clevelandskega dnevnika Enakopravnosti, medtem ko urejuje angleški del lista mrs. Frances Eržen. Prihodnja konvencija bo v Lorainu, O. V novi glavni odbor so bili med drugimi izvoljeni: za predsednika Frank Kress iz Pittsburga, šest podpredsednikov, kot glavni tajnik ponovno Anton Zbašnik, kot glavni blagajnik pa Louis Campa.

KONCERT CLEVELANDSKE »ZARJE«

28. oktobra je imel pevski zbor »ZARJA« v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave v Clevelandu svoj jesenski koncert. Na sporedu so bile pesmi slovenskih in tujih skladateljev, izvlečki iz raznih oper

in partizanske pesmi. Poleg tega so bile na sporedu tudi skladbe domačih, clevelandskih avtorjev, tako Johna Ivanusha in Josepha V. Krabca, ki sta bila oba — oziroma Krabec je še — zborovodji tega zbora. Krabec je uglasbil »Slavnostno« pesnika Mileta Klopčiča in »Zimski raj« pesnika Etbina Kristana. »Slavnostna« je bila uglasbena v zadnji vojni v čast zborovim pevcem — vojakom ameriške armade. Kot solista sta nastopila Jennie in Albert Fatur. V drugem delu koncerta je bila v razvedrilo uprizorjena glasbena humoreska »Slamnati vdovec«. Zbor je vodil Joseph V. Krabec, pri klavirju pa je bil Edwin Polšak.

25 LET »PIONEER BULLETINA«

Prvo tako imenovano angleško poslujoče društvo otrok naših izseljencev pri SNPJ Pioneer št. 559 v Chicagu izdaja že 25 let svoje glasilo, angleško pisani mesečnik, Pioneer Bulletin. 17. novembra je bila v Chicagu posebna proslava te 25-letnice, katere dohodki naj bi olajšali nadaljnje izdajanje tega lista.

PRESERNOV KONCERT V CHICAGU

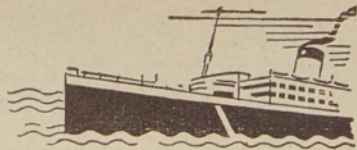
Pevski zbor »France Prešeren« v Chicagu je imel 4. novembra v Štefanikovi češki dvorani svoj jesenski koncert. Spored je bil pester. Poleg moškega zbora sta sodelovala tudi še solista Dragutin Šoštarko in Marie Petek-Sebastian. Zbor je pel več venčkov slovenskih zdravic.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNICA JEDNOTA V CHICAGU V PRVEM POLLETJU 1956

Na polletni seji glavnega odbora Slovenske narodne podporne jednote (SNPJ) je bilo ugotovljeno naslednje stanje te največje slovenske organizacije v ZDA dne 30. junija 1956: Članov ima v oddelku odraslih 48.690, v mladinskem oddelku pa 21.590. To je skupno 70.280 ali za 387 manj kakor v začetku leta. Umrla je v tem polletju 368 članov, za katerimi je bilo izplačanih 273.975 dolarjev

na tujih tleh

zavarovalnine (posmrtnine). Skupno premoženje SNPJ je znašalo 30. junija 18.722.771 dolarjev ali 347.569 dolarjev več kakor v začetku leta.

KONCERT DRAGUTINA SOSTARKA

18. novembra je bil v chicagski Sokolski dvorani samostojni koncert jugoslovanskega opernega baritonista Dragutina Šoštarka pod pokroviteljstvom pevskega zbora »France Prešeren« v Chicagu.

SLOVO JUGOSLOVANSKEGA GENERALNEGA KONZULA V CHICAGO

Jugoslovanski generalni konzul v Chicagu, Boško Vidaković se je po treh letih poslovil od Chicaga. Konec septembra je imel lep poslovilni večer v hotelu Sheratonu v Chicagu.

50-LETNICA »SLOVENSkih SOKOLIC«

14. oktobra je bila v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. v Clevelandu proslava 50-letnice prvega povsem ženskega društva Slovenske narodne podporne jednote, ki ima številko 442 »Slovenskih Sokolic«. Bilo je to tudi prvo na povsem svobodomiselnih načelih ustanovljeno društvo v Clevelandu. Prireditelj je bila prav lepa. Glavni govornik je bil glavni predsednik SNPJ Joseph L. Culkar.

ZLATI POROKI

V septembru sta praznovala Joseph in Theresa Kren iz Buffalo, N. J. 50-letnico poroke. Oba sta člana društva št. 405 SNPJ. Jubilanta sta prišla v Ameriko leta 1905, poročila pa sta se leta 1906 v Springfieldu, Ill. Imata sina in štiri hčerke, 14 vnukov in vnučkinj ter 10 pravnukov in pravnukinj. — 8. septembra pa sta proslavljala zlato poroko Lawrence in Antonia Schiberl, člana društva št. 53 SNPJ v Clevelandu. Lawrence je doma iz Makol, Antonija pa iz Remšnika.

Tudi mi čestitamo obema paroma zavednih rojakov.

PROSLAVA SESTLETNICE SLOVENSKE RADIJSKE URE V CHICAGO

29. septembra je bila v Chicagu proslava 6-letnice slovenske radijske ure v Chicagu. Na sporedu sta bili godba in ples. Slovenska radijska ura je med rojaki v Chicagu in okolici zelo priljubljena, saj posebno radi poslušajo slovenske pesmi in polke.

50-LETNICA DRUŠTVA »V BOJ« V CLEVELANDU

Društvo Slovenske narodne podporne jednote št. 53 »V boj« v Clevelandu je proslavilo 11. novembra svojo 50-letnico. To društvo spada med najbolj aktivna društva SNPJ v Clevelandu. Že dolga leta ga vodi kot tajnik znani slovenski javni delavec Jože F. Durn. Ob proslavi 50-letnice so imeli slavnostni banket s kulturnim sporedom, na katerem so sodelovali Florence Unetich, članica Glasbene matice Anne Safred, kvartet pevskega zbora »Jadranc«, člani »Zarje«, kvartet zbora »Slovan« in drugi. Izdali so tudi zanimivo programno knjižico z opisom zgodovine društva.

SLOVENSKA GLEDALIŠKA IGRALKA

V gledališču Playhouse na E. 77 St. in Euclid Avenue predvajajo igro »Roomful of Roses«, v kateri ima odlično vlogo Slovenka, miss Frances Godnjavec, ki je že z velikim uspehom nastopala na slovenskih odrih v Clevelandu.

50-LETNICA DRUŠTVA SNPJ V FONTANI

7. oktobra je bila v Fontani, Calif. v Slovenski dvorani proslava 50-letnice društva št. 569 SNPJ. Na sporedu so bili banket, govori ter nastopa Slovensko ameriškega pevskega zbora z izbranimi pesmimi ter mladinskega krožka tamošnjih društev SNPJ.

NOVI ODBOR SLOVENSKEGA PODPORNEGA DRUŠTVA V VILLA DEVOTO

Na izrednem občnem zboru je bil izvoljen novi odbor Slovenskega podpornega društva v Villi Devoto pri Buenos Airesu. Predsednik je Rudolf Živec, podpredsednik Karlo Kováčič, tajnik Orlando V. Kavčič, v odboru pa je še osem članov.

Iz zgodovine slovenskega kulturnega življenja v Westfaliji: Tamburaški zbor društva »Slavec« iz Homberga. Prvi na levi rojak Cebin, poleg njegova soproga. Slika je bila posneta še pred prvo svetovno vojno

Slovenski izseljenski matici

V imenu vseh 80 izseljencev, kateri smo letos obiskali našo domovino, se vam najiskrenejše zahvaljujeva za vso pozornost, katero ste nam ob tej priložnosti izkazali. Naši ljudje so bili dobesedno očarani nad gostoljubnim sprejemom na Jesenicah in v Ljubljani. Posebno je bila očarana mladina, saj jih je bilo precej, ki so prvič v življenju stopili na domača tla svojih očetov. Vsi smo bili zelo zadovoljni. Vozili smo se prav dobro in udobno vso pot tja in nazaj.

Vodji skupine Ivan Kraševc in Ivo Koprivšek
Limburg, Holandija

DETROIT 21, MICH.

Čeprav še ni potekla naročnina, sem Vam vseeno nakazal 3 dolarje, katere prejmete po poštni nakaznici, en dolar pa naj bo v podporo listu, da boste lažje objavili še kakšno lepo sliko iz Zadrečke doline. Posebno vas Bočno bi rad videl. Stavb, tlakovanih cest, tovarn in podobnih stvari vidim tukaj preveč. Manjka pa nam dolinic, zelenih gričev in planin, obraščenih z zelenimi smrekami. Tega tukaj ne premoremo. Res človek vidi v tem trimilijonskem mestu vse, kar hoče, toda lepote naše rodne Slovenije tukaj nimamo. Zato tembolj želim videti svoj rojstni kraj v »Rodni grudi« in upam, da mi boste ustregli ob prvi priložnosti.

Mnogo lepega se sliši od letošnjih obiskovalcev Slovenije, tako da v resnici človeka vsak dan bolj vleče na pot. V upanju, da se še vidimo in srečamo, prisrčen pozdrav

Frank Strmšek

CLEVELAND, OHIO

Bila sem prijetno iznenađena, ko sem prejela »Rodno grudo«. Iz moje rojstne domovine sem šla leta 1920 in sem si mislila, nekdo se me pa le še spominja, ter Vam zato pošiljam 5 dolarjev. Prav lepa hvala Vam in tudi tistemu, ki je dal naslov, da ste list poslali.

Dragi prijatelji pri »Rodni grudi«! Zaenkrat ne bom dosti pisovala mojega življenja. Mogoče ne bi bilo prostora v »Rod-

ni grudi«. Bilo mi je zelo težko, najprej bolezen in z njo stroški, otroci, veliki davki, pa nobenega dolarja. Vse sem prenesla. Zdaj bi mi bilo dobro, pa sem izgubila dragega moža. Delala sva in skrbela za stara leta, pa je prišla kruta smrt in mi ga vzela v starosti 53 let. Zdaj sem sama in vedno mislim, da bi obiskala svoj rojstni kraj. Tam imam še mamo in sestre. Prej mi to ni bilo mogoče, zdaj pa, ko sem sama, se počutim zelo zapuščeno.

Tončka Lekan

EAST MOLINE, ILLINOIS

Sporočam Vam, da sem prejel Vaše pismo, za kar se Vam lepo zahvalim. Naznanjam Vam, da pošiljam ponovno naročnino za list »Rodna gruda« za leto 1957. Obenem naročam tudi dva izvoda Slovenskega izseljenskega koledarja. Ko jih bom prejel, Vam bom poslal denar. Kolika je cena. Letošnji koledar je bil v resnici lep in zanimiv. Ko človek čita tako lepo knjigo in »Rodno grudo«, se počuti tako kot bi bil v svoji rojstni domovini. Bodite vsi skupaj lepo pozdravljeni!

Ignatz Resetich

MILWAUKEE, WISC.

Pošiljam Vam 5 dolarjev kot naročnino na »Rodno grudo« in Slovenski izseljenski koledar za leto 1957. Ostalo pa prejmite za tiskovni sklad. Upam, da boste v redu prejeli. Zelo sem vesela vsakega slovenskega čtiva, saj me vedno tako spominja na moja mlada leta. »Rodno grudo« vedno z veseljem pričakujem, ker je v njej toliko lepega in zanimivega.

Elizabeta Cukjati

GALLUP, NEW MEXICO

Nisem se dolgo oglasila zaradi bolezni. Iskala sem in našla dva nova naročnika »Rodne grude«. Kot sem Vam že omenila, tukaj ni dosti Slovencev in kar jih je, so že naročeni na »Rodno grudo«. Nova naročnika sta: Mary Merwosh in Mary Pardich. Zelo želim objavo slike, ki je moja rojstna vas v nikdar pozabljeni domovini. Upam, da razumete moje občutke do ljubelega doma in upanje imam, da Vas bom kmalu videla, samo če bo zdravje.

Jennie Marinšek

NORTH CHICAGO, ILLINOIS

Cenjeni! Po poštni nakaznici boste prejeli tri naročnine na »Rodno grudo« in dve naročnini za Slovenski izseljenski koledar. Naročniki so naslednji: Frances Smrtnik, Agnes Celarič in jaz sama. Koledarje prosim pošljite na moj naslov. Iskreno pozdravljeni!

Antonia Bezek

STIRING WENDEL, FRANCIJA

Sporočam Vam, da sem prejela list »Rodna gruda«, za katerega Vam danes pošiljam enoletno naročnino. Bila sem na dopustu v Sloveniji, kjer je bilo jako lepo in mi je čas kar prehitro potekel, tako da nisem utegnila obiskati vseh krajev, katere bi še rada.

Milka Zeleznikar

EUCLID, OHIO

Pošiljam Vam kot enoletno naročnino za »Rodno grudo« rojaku Joseph Kobal iz Clevelanda. V sedmi številki »Rodne grude« sem bral imena vseh rojakov, za katere sem poravnal naročnino, ko sem bil tam na obisku. Vaše potrdilo izkazuje, da sem Vam izročil 30 dolarjev, in sicer: za Andrew Ogrin »Rodna gruda« in koledar z darilom za tiskovni sklad. George Nagode, »Rodna gruda« — Cilka Yankovich, »Rodna gruda« in koledar — Ludvik Avsec, »Rodna gruda« in koledar 1957 — Mary Yapel, »Rodna gruda«, koledar in darilo za tiskovni sklad — Joseph Siskovich, koledar in darilo za tiskovni sklad — Frank Gačnik, »Rodna gruda«, skupno torej 30 dolarjev. Zadnja številka »Rodne grude« nas je presenetila ne samo zaradi zanimivega gradiva, temveč tudi zaradi številnih slik iz lepe Slovenije in proslave dneva ameriške Neodvisnosti dne 4. julija v romantični Kamniški Bistrici. Saj smo vedeli, da se nekaj kuha, ker so fotoaparati bili zaposleni vse križem. Ta dogodek nam bo ostal dolgo v prijetnem spominu. Pozdrav vsem osebjem na matici!

Frank Česen

RENTON, WASH.

Najprvo Vas prav lepo pozdravim ter Vam želim mnogo uspeha in veliko novih naročnikov »Rodne grude«. Veselim se, ko mi jo tako redno pošiljate. Že več rojakov sem nagovarjal, da bi se na njo naročili ter sem Vam dobil novega naročnika Janeček Gregorja iz Seattle 88, Wash. Lep pozdrav.

John Repovž

CLARKSVILLE, PA.

Pošiljam Vam 5 dolarjev za »Rodno grudo« in Slovenski izseljenski koledar, kar je več, naj bo za tiskovni sklad listu. Prav rada berem ta list in slike v njem se mi zelo dopadejo, ker le v njih vidim svojo lepo in drago rojstno domovino. Doma sem iz fare Primskovo pri Litiji. Tisti kraji tam okoli so mi znani iz mojih mladih let. Bila bi zelo vesela, če bi bila priobčena kakšna slika Smartna ali okolice. Bodite v uredništvu »Rodne grude« lepo pozdravljeni kakor tudi vsi čitatelji tega lista!

Mary Gorišek

Frank Zajc iz Sudbury, Ont. Kanada. Pridnemu zastopniku Rodne grude in Izseljenskega koledarja ob njegovi 60-letnici kliče: »Se na mnoga leta!«

CLEVELAND, OHIO

Vse Vas prav lepo pozdravlja. Oba zelo rada bereva »Rodno grudo« in pregledava lepe slike iz Slovenije. Pošiljam Vam ček za znesek 6 dolarjev za tri celoletne naročnine in sicer dve obnovljeni za Mary Matjasič in moja naročnina. Nova naročnica pa je Frances Tomazin. Prosim, da mi pošljete tri izvode Slovenskega izseljenskega koledarja za leto 1957. Ček bom poslala po prejemu. Vas pozdravlja in vam želiva obilo uspeha!

Andy in Alice Mirtich

MILWAUKEE, WISC.

Dragi rojaki! Ker ravno pošiljam naročnino za enega novega naročnika za »Rodno grudo«, Vam pošiljam še za tri stare naročnike in 4 izvode Slovenskega izseljenskega koledarja letnika 1957, katere sem že naročil pri Vas. Novi naročnik je Mike Limone, stari naročniki pa so: John Koprietz, Katarina Zaverl in moja naročnina. Lepo vas pozdravlja

Venc, Gabrijeva Benko

STIRING WENDEL, FRANCIJA

Najlepše se Vam zahvalim za list »Rodna gruda«, ki ga tako rada prebiram. Marsikaj je novega v tem listu in mi ni žal, da sem ga naročila. Pošiljam Vam naročnino...

Terezija Sumej

ELY, MINN.

Sporočam, da Vam pošiljam dva dolarja za »Rodno grudo« kot enoletno naročnino za Angelo Zergaj iz Ely, Minnesote.

Ker sem že z več rojaki prišel v stik v razgovoru za »Rodno grudo«, sem se prepričal, da jih je že več naročenih na list. Ako še nimate kakšnega pooblaščenca, se s tem prijavim, da prevzamem zastopstvo za »Rodno grudo« za mesto Ely. Pošljite mi potrdilno knjižico.

Priloženo je 4 dolarje za dve letni naročnini za »Rodno grudo« in sicer na moj naslov in za novo naročnico Ivano Zgonc.

Jacob Kunstelj

LES MILLES B. DU R., FRANCIJA

Veseli me, da ste prejeli naročnino za »Rodno grudo« in za Slovenski izseljenski koledar. Sporočate mi, da bo »Rodna gruda« prihodnje leto izhajala vsak mesec in da boste prisiljeni nekoliko zvišati naročnino. Dobro sem razumel Vaše vprašanje in sem pripravljen storiti svojo dolžnost kakor vsi drugi naročniki »Rodne grude«. Priznam, da ne bom mogel »Rodni grudi« nikoli povrniti tistega, kar ji dolgujem... sem Vam hvaležen, ko bo prihodnje leto izhajala vsak mesec. Prejmite iskrene pozdrave vsi skupaj na Slovenski izseljenski matici

Zagar Anton

ST. CLAIR, MICH.

Prejela sem Vaše pismo, v katerem navajate, da je v vprašanju mesečno izhajanje »Rodne grude«. Meni bi to zelo ugažalo, ker Vaš list mi prinaša mnogo razvedrila. Sigurna sem, da bo večina Slovencev v tujini z veseljem pozdravilo to novost. Želim Vam obilo uspeha v letu 1957.

Mrs. Jack Radike

WAUKEGAN, ILLINOIS

Pošiljam Vam dve naročnini za Slovenski izseljenski koledar za leto 1957, in sicer: Josephine Prebil in Frances Leskovec, oba iz North Chicaga, Illinois. V primeru, da ne bi bilo dovolj, me ob priložnosti obvestite. Upam, da dobim tudi nekaj naročnikov za »Rodno grudo« pred novim letom.

Josephine Kozina

SEINE ET MARNE, FRANCIJA

Poslal sem Vam naročnino za »Rodno grudo« za mene in še za enega svojega naročnika. Napišem Vam tudi nekaj naslovov naših rojakov, ki so raztre-

seni po Franciji in če je Vaša
dobra volja, jim lahko pošljete
po en izvod lista na vpogled.

Jožef Skrllec

MILWAUKEE 4, WISC.

Prejela sem tri izvode »Rod-
ne grude« in se mi list zelo do-
pade ter Vam zato pošiljam 5
dolarjev kot naročnino za
»Rodno grudo« in Slovenski
izseljenski koledar za leto 1957.
Pol dolarja pa naj bo listu v
podporo.

Josephine Trante

DIFFERDINGEN, LUX.

Lepa hvala za poslane zvezke
na vpogled. Rada bi imela vse
letošnje zvezke »Rodne grude«
in tudi Slovenski izseljenski
koledar za lansko in letošnje
leto, če jih še imate.

Družina Gorjup

SHEBOYGAN, WISC.

Sporočam, da sem prejel Vaše
pismo in oprostite, ker tako
dolgo nisem odpisal nanj. Ca-
kal sem toliko časa, da sem
dobil še šesto številko »Rodne
grude«. Jalko rad prebiram to
»Rodno grudo«, ker je v njej
opisano vse, kje žive naši ljud-
je. Rad bi videl, da bi izhajala
vsak mesec.

Anton Zmavc

SEINE ET MARNE, FRANCIJA

Ko prejeman redno naš do-
mači list »Pomurski vestnik«,
sem našla v njem tudi naslov
lista »Rodna gruda«. Zato Vas
prosim, da bi tudi meni poši-
ljali ta list, kateri je namenjen
tudi nam izseljencem iz Prek-
murja.

Terezija Horvat

PUEBLO, COLORADO

Cenjeni! Sporočam Vam, da
sem prejel proračun, ki ste mi
ga poslali. Hvala Vam. Obenem
Vam pošiljam naslov novega
naročnika. To je rojak Josef
Škrabec iz Puebla, Colorada.
Voščim in želim Vam obilo
uspeha ter Vas prijazno po-
zdravljam.

Stefan Sajn

BIWABIK, MINN.

Cenjeni rojaki! Prejela sem
več izdaj »Rodne grude«, ka-
tera se mi zelo dopade. Ako-
ravno tu v Ameriki rojena
Slovenka, sem vešča materine-
ga jezika. Pošiljam Vam denar-
no nakaznico za 5 dolarje za
enoletno naročnino, en dolar
pa naj bo v podporo listu.

Johanna Shain

Stana Vinšek

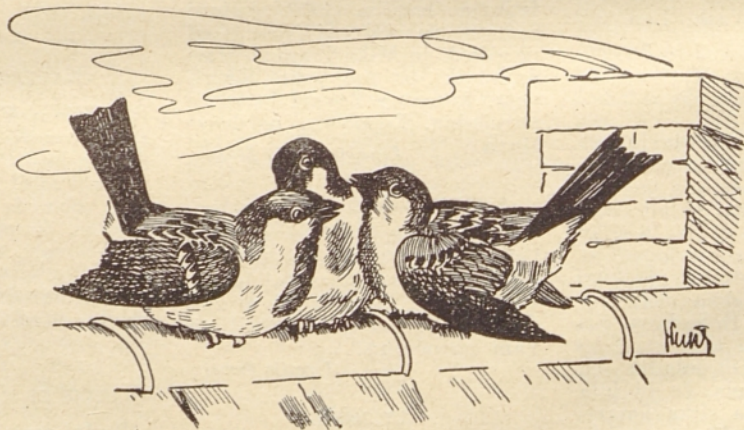
Trije vrabčki

Trije vrabčki sedijo na strehi
kot kepice pernate tri
in eden se k drugemu stiska,
ker iz megle ledeno prši.

Kaj zimski jim čas bo prinesel?
Želodček je prazen in kljun.
»Uh,« levi prav tenko začivka,
»že grize me mraz, ta grdun.«

Zdaj desni se vrabček potruji,
da še bolj postal bi kosmat:
»Kje gnezdece toplo bi naši?«
Iz žleba kaplja mu za vrat.

Čepi tretji vrabček na sredi
in ves zadovoljen molči,
se greje od leve in desne
in vse se kar dobro mu zdi.

Juan Javiera

Čvetje v jeseni

Ali tudi Danijel se je najprej popraskal za levim ušesom. »No, da boš vedel: domačijo bi rad prodal; meni boš pa dal posojila dve sto goldinarjev, potem pa greva v Ameriko. Pravijo, da se tam bolje živi kot na Jelovem brdu pod Blegašem. Pa ravno v Ameriko! Mlačan zaradi izgovorjenih otroških deležev, ki mu jih je stari naprtal, jaz pa — tu je nekoliko jecljal — »zavoljo vina in žganja.«

Stokal je: »Pravijo, da je tam prepovedano piti. Pijance zapirajo, da jim shajati ni mogoče. Gotovo tudi mene spreobrnejo in potlej bo Jelovo brdo videlo, kaj se pravi, če Danijel dela!«

Prišel je v jezo: »Kako bom delal! Ko pa bo vsega dosti, pridem nazaj in ameriškanskih tolarjev prinesem, da napolnim z njimi gnojni koš. Takrat se oženim in da koj veste: mlado vzamem in ne kakega starega lonca, ki bi ga bil žalosten ponoči in podnevi. In moja mlada žena bo tudi živela! Dela ne bo imela, samo po travnikih bo hodila gor in dol; da pa ji dolgčas ne preide, bo trgala pokalice in pokala z njimi ob mlado čelo. Zdaj veš, zakaj hočem v Ameriko!«

»Bo pa že kdo vmes spregovoril,« sem se zasmejal. »Morda Liza.«

»Liza nima nič več vmes govoriti.«

»Od kdaj ne?«

»O takih rečeh ne govorim rad, sem jih že pozabil.«

Danilo se mi je.

Vprašam: »A od tistega večera?«

»Če te take stvari zanimajo, poizvedi na Jelovem brdu! Jaz se zanje ni brigam več!« Sedaj se je vmešal Mlačan:

»Ne hodi po ovinkih! Liza se je omožila in karlovškega Anžona je vzela, to je! Mene ženejo dolgovi v Ameriko, Danijela pa ženska! To je!«

Vzkliknil sem: »Torej je Liza le bruhnila v Poljane h gospodu Jerneju?«

»Se ve, da je šla; pa bi bilo tudi čudno, ko bi ne bila šla. Danes je že poročena in koše prenaša po Anžonovih bregovih. To je!«

Danijela je kar davilo in po mizi je udaril z roko. »Molči, azina! Dosti o tej

Lizi! Se bo že še kesala, da je vzela tega starca; jest pa sem jest! Danes prodajamo domačijo in o tem govori!«

»Čemu mista šla k notarju v Loko? Tam se taka pisma laže delajo.«

Danijel je zopet imel prvo besedo:

»Kaj bova lazila okrog tujcev! Prišla sva k tebi, ker veva, da si pošten. Morda — sva si dejala — nama napravi samo za štampiljne; če pa sam kupiš, so pa stroški tako tvoji.«

»Jaz naj kupim?« sem se začudil.

Oni je mirno odgovoril:

»Mislila sva si, da skoraj gotovo kupiš.«

»Za božjo voljo, čemu?«

Danijel se ni dal odgnati: »Mlačan in jaz sva tega mnenja, da je Mlačanovo za Presečnikovim na Jelovem brdu najlepše posestvo. Dva človeka, in naj imata še kaj otrok, bogato redi in brez posebnega dela.«

Odgovoril sem: »In jaz naj delam na Mlačanovem?«

»Da, prav tako sva mislila! Človek, ki je za kmečka dela rojen, se bo lahko ločil od goljufije, saj je vendar toliko dohtarjev na svetu, da jih kar preostaja.«

Vraga, ta dva sta mi dobro kurila v moji odvetniški pečici! Zamislil sem se.

Vam, častite dame, sem pozabil povedati, da je pretep na Gori prišel pred sodišče v Loko. Posavčevi so me tožili, da sem jih osebno poškodoval in da sem jim v hudobnem namenu pokvaril kamižolice in kastorce. Gospod Levičnik na loškem gradu me je brez milosti obsodil na petdeset goldinarjev globe, zaradi kamižolic pa na trideset goldinarjev plačila. Dosti me je stal ponižni pretep na Gori; povrhu sem moral pri razglasitvi sodbe vzeti na račun še zadovoljne obraze Posavčevih fantov! Tem trem falotom so se od rajskega veselja kar do ušes odpirala široka usta.

Gospod Levičnik s sodbo samo še ni bil zadovoljen; odstopil je spis zbornici v daljši postopek. In ravno takrat, ko sem razpravljal z Danijelom in Mlačanom, mi je dostavila zbornica poziv, da naj v osmih dneh razložim, kako se v mojih očeh kmečki pretep na Gori strinja z mojimi stanovskimi dolžnostmi. Že sem jih gledal

svoje kolege, zbrane v resnem sodišču, ko me peko in kuhajo in mi predvsem z največjo ogorčenostjo prihajajo, kako sem mogel kot odvetnik, kot zagovornik kazenskega prava udeležiti se pretepa, ki se dá brez težave potisniti pod več paragrafov kazenskega zakona!

Prečitavši zbornični dopis in pomislivši na svoje tako imenovane kolege v resnem sodišču, se mi že ni preveč čudno videlo, kupiti Mlačanovo na Jelovem brdu!

»Ti praviš,« sem se obrnil proti Danijelu, »da grunt lahko preživi dva človeka in jerbas otrok ž njim; jaz pa vendar nimam otrok!«

»Če jih nimaš, jih boš pa imel!« je zatulil hlapec.

»Sam Bog ve, s kom!«

Danijela je zopet davilo: »Kaj? S kom? Šmentaj, jo boš vendar vzel! Govoril sem Mlačanu: 'Ta bo rad kupil tvoje, ker se bo ženil in ker takega dekleta vendar v mesto vlačil ne bo.' Ni tako? Sedaj mi odgovori! Na poklonu si jo pol ure objemal, da je Meta potem domov hodila, da ni vedela kako. Sedaj pa vpraša, kje naj otroke dobi! Na to odgovori!«

Malo zardel sem, ko se je tako odkrilo, o čemer sem menil, da je tajno vsemu svetu. Takoj pa me je prešinila velika sreča ob misli, da to je rešitev, edina mogoča rešitev, in sramoval sem se, da že takoj od pričetka nisem mislil nanjo. Čemu naj bi deklico v mesto jemal? Sam se preselim na Jelovo brdo, se oženim, pa bom obdeloval zemljo, svojo lastno zemljo, in rodil otroke, svoje lastne otroke! Sladka zavest mi je polnila dušo, in umazani ta Danijel se mi je videl sel, poslan od Boga, da me je privodil na pravo pot, ki je itak ležala pred mano, ki je pa v svoji zaslepljenosti opaziti nisem mogel.

Čakal sem, da mi zgine kri z obraza. V zamišljenosti sem gledal proti stropu svoje pisarnice. Končno spregovorim:

»Če že ni drugače, bi pa kupil! Koliko pa hoče Mlačan? To se pravi, za vse, kakor stoji in leži.«

Odgovoril je Danijel: »Mlačan, kar molči! Dober človek si, za govornico pa nisi! Danes si tudi v stiskah, ker sediš na gospodskem stolu, kjer še nikoli sedel nisi. Bojiš se dohtarja, ker misliš, da je bogve kako visok človek. Pa ni. Dober človek je in pošten je, ta te za vinar ne bo ogoljufal.«

Ko je tako izpel litanije o moji slavi, mi je bil položaj precej jasen; v vsakem pogledu sta bila dogovorjena, in tudi kup-

nino, pod katero bi se ne imelo iti, sta bila že ugotovila. Da se bo zahtevala veliko višja kupnina in da se bo pri tem razvnel najsrdečiji boj, je bilo pričakovati. Oba moža sta se bila brez dvojbe dogovorila, da bosta, kar iz mene čezprimerne kupnine iztisnita, pošteno med seboj delila.

»Torej koliko?« ponovim svoje vprašanje.

»Da ne bo krivice ne na levo ne na desno,« se je odrezal Danijel, »dal boš ravnokroglih deset tisoč. Procente in špeže imaš tudi ti. Kar v roko sezita, Mlačan!«

Ugovarjal sem: »Naprave se mi zde bolj slabe in deset tisoč je dosti preveč.«

Danijel je kot besen skočil pokonci: »Pri Mlačanu so slabe naprave? Ta pa ni slaba! Gorenja hiša je malana, pa ne samo hiša, tudi kamra je malana! Ti ljubi Odrešenik, naprave naj so slabe!« Pričel se je smejati.

»Deset je preveč!«

»In živina?« je rjovel Danijel. »Te pa ne vidiš! Drobnice tudi ne! Da ne pozabim, dve jareti nista v prodaji. To se zakolje in posuši! Na ti jareti misli, da ne boš pozneje vpil, da sva te opeharila! No, pa, saj tako nič ne bo. Mlačan, vzemi klobuk pa pojdiva! Dokler živim, ne boš svojega proč metal!« In res je pograbil Mlačana za roko ter ga vlekel z največjo silo proti vratom.

»Spregovorita zadnjo besedo!«

Mlačan je že hotel odgovoriti, ker se je bal, da bi se razdrla kupčija. Danijel pa ga je prehitel:

»Za pet Kristusovih ran, molči Mlačan! Saj se vendar ne daš zaklati, kot se zakolje mrkač v mesnici! Zadnja beseda! Najina prva beseda je tudi zadnja, ker nisva otroka! Devet tavžent že Kalar ponuja. Ali ni res, Mlačan?«

In najsi je Danijel lagal, je Mlačan vendar diplomatično odgovoril: »Bo že res!«

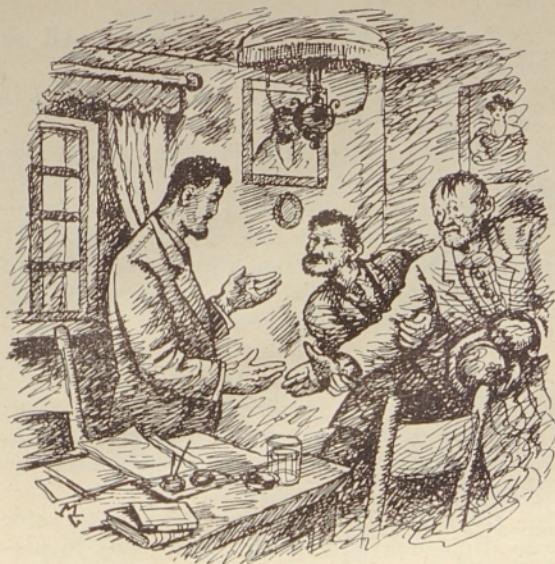
Zdihoval sem: »Veliko je devet tisoč!«

Danijel je divjal gor in dol: »Saj ne prodajava kake beračije! Samo na 'Lotračnik' poglej: če spomladi vode na njega napelješ, pa imaš sena, da se od njega gnoj dela! Ta travnik sam je tri tisoč vreden. Če ni res, pa naj se kuham do sodnega dne v vicah!«

»Torej zadnjo besedo, Danijel!«

Klical je vse svetnike na pomoč in za pričo, da Mlačan drugače v Ameriko ne more in da mu prav nič ne ostane, če potegne samo devet tisoč. Rotil me je, da naj se mi vendar žena in otroci smilijo, če že nimam nič človeškega v sebi. Ko se mu je

»Pa naj bo devet tisoč in pet sto ...«

dozdevalo, da njegovo rotnje ne napravlja posebnega vtisa name, je zakričal:

»Pa naj bo devet tisoč in pet sto! Mlačan, vem, da boš jezen, pa kar tiho! To je zadnja beseda in sam hudič iz pekla bi me ne mogel pregovoriti, da bi odnehal od nje! Devet tavižent in pet sto — pa Bog daj srečo!«

Ko sem vendarle še premišljeval, je pograbil Danijela paroksizem:

»Premišljaš? Oj, ti krvavi peklenšček, ti še vedno premišljaš! Če hočeš sam sebi dobro, udari z obema rokama, saj vendar nisi obseden! Poglej vendar, koliko je oprave pri hiši! Ne da bi se bahal, prisežem pri živem Bogu lahko, da je samih butarnikov več kot trideset pri hiši. Tako, zdaj pa še naprej premišluj! Mlačan, molči!«

Butarnikov! Napenjal sem možgane, kaj so pravzaprav ti »butarniki«.

»Več kot trideset butarnikov!« se je drl še vedno Danijel. Končno sem le izvohal, kaj so butarniki.

Kadar se praprot spravlja, zlože jo v veliko butaro, ki jo s tanko vrstico obvežejo. Na obeh koncih te vrvi so lesene kljuke, ki drže zavezo, kadar je butara obvezana z butarnikom. Take butare se potem vale v dolino, kjer se nalože na vozove.

»Če je pa trideset butarnikov,« sem končal razpravo, »pa naj bo! Devet tisoč in pet sto!«

»Ta je pametna!« je kričal Danijel. »Sem že mislil, da ne poznaš več pametne besede! Domačija in špeže, vse je tvoje! Devet tisoč in pet sto — pa Bog daj srečo!«

Privlekel je Mlačana k meni. Skoraj pet minut je tolkel z Mlačanovo roko ob mojo, potem s svojo lastno ob mojo, in sicer zaradi posojila. Zmenili smo se, da se snidemo dan po Vernih dušah v Loki, da bomo delali pismo pri notarju, in dostavilo se je, da morata o kupčiji molčati medtem, če ne, imam pravico, da se skesam. Odštel sem takoj are pet sto goldinarjev, od katerih je Danijel odvezel dve sto goldinarjev kot njemu dano posojilo.

Čez nekaj časa, ko sta že bila odšla, je pomolil Danijel zopet svojo glavo v sobo:

»Za pet sto si naju udaril, naj bo! Ali pozabiti ne smeš, da so izvzeta tri jareta, da jih bomo jedli na poti v Ameriko!«

»Dve jareti sta izvzeti, vsaj tako se je govorilo!«

»Tri!« je tulil Danijel. »Ne bodi gluhi! Nikoli nisem drugače govoril! No, pa mi daj prisego!«

Tako me je opeharil za eno jare, ker nisem hotel sitnosti delati, ko smo v Loki pismo delali.

Ko je bilo vse v redu napravljeno in podpisano, sta jo onadva udarila v Kranj po potne liste, jaz pa sem jo krenil na Jelovo brdo.

X.

Hodeč proti Jelovemu brdu, sem se čutil čisto novega človeka: sedaj sem pravzaprav šele vedel, kaj hočem, pred dušo mi je bilo vse jasno in dvomi me niso več mučili. Sedaj sem bil s tisočermi vezmi prikovan na svojo slovensko zemljo in, če me ta ne bo živila, kdo me naj živi?

Tisto leto je bila čudovito lepa jesen in še v listopadu smo imeli gorko vreme.

Komaj sem napravil kakih dva tisoč korakov z Malenskega vrha, že mi je prihajal na uho ostri glas klepetajočih trlic. Pod vasjo je stala Presečnikova tarnica in brez dvojbe se je pri teh trlo. Kar pa se tiče klepetanja, so se terice uspešno kosale s trlicami. Zadnje so sekljale, prve pa obrekovale: izpod trlice se je drobil pezdri, izpod jezikov teric pa na drobno pretrta dobra imena sosedov in sosedinj!

Kakor že povedano, je bilo tisto leto izredno lepo, ne prej ne pozneje se ne spominjam, da bi se bil prve dni meseca novembra lan sušil pri tarnici. Torej tisto leto se je sušil, in prav na Presečnikovi tarnici pod Jelovim brdom je delalo osem starikastih devic in opravljale so svoj posel z nekako koketnim pretiravanjem, kakor je bilo — ne vem, iz kakega vzroka — v

navadi pri trenju. Ali že tiste dni se ni sejalo toliko lana kot v časih, ko bi se bilo našemu kmetu čudno, skoraj sramotno videlo, če bi ne bil pridelal svoje hodnične in praznje srajce doma. Zatorej je zarod teric že tiste čase zamiral in le bolj stari-kasto žensivo je še umelo trlice goniti in ž njimi pridelovati svilnate, mehke plasti, ki so se potem skladale v povesima. Ali manj ko jih je bilo, bolj so se terice zave-dale svojega poklica in pri vsaki prilož-nosti si jih moral silno prositi, če si jih hotel dobiti na delo. Da je terica morala obilo in najbolj jesti, to se je posebej umelo!

Pri Presečniku se je trlo tisto popoldne in gospodar sam z velikim belim predpas-nikom je sušil lan ter moral zastavljati vso pozornost, da se mu pri jami ni vnelo. Žen-ske so napravljale ropot s trlico in jezi-kom, so obirale, vmes pa kaj rade sprego-vorile o možitvi in ženitvi. Vsaka bi se bila rada omožila: bolj ko je bila stara, večje je bilo poželenje! Ravno ko sem mimo pri-hajal, je spregovorila Žganjarjeva Urša: »Prvi, ki pride mimo, bo moj!«

Nič hudega sluteč, se približam. Že se je Urša zadrila:

»Janez, moj si!«

»Kaj boš z mano, vendar vidiš, da sem prestar zate!«

»Nič prestar, vzamem te, Janez, in če laziš po vseh štirih okrog! Pa še prav rada te bom imela!«

Nisem se hotel vdati:

»Govore, da imaš od hudiča hudoben jezik, Urša!«

»Ga mi boš pa na rajfelj polagal!« Bilo je to žebljasto orodje nemškega pokolenja, s katerim so se trgale glavice od lanu, ali Uršin jezik — deni ga desetkrat na rajfelj! — ne bi bil ukročen.

Tako sem postal žrtev dovtipa, kakor si ga terice rade privoščijo z moškimi, ki pri-hajajo mimo. Med smehom sem moral od-riniti.

Urša je še vpila za mano: »Le nikar ne obupaj, Janez, boš precěj priženil! Dva otroka že imam in oba ti prinesem v hišo!« Sledil je krohot, da sem se bal, da bo kar tarnico razneslo!

Pri jami je sedel Boštjan ter dejal za-dovoljno:

»Med sršene si zašel! Pričakovali smo te pa šele o božiču.« Na vprašanje, kaj dela mati, je pokazal na breg Karlovščice, kjer je prala pri tolmu. Prinesli so južino, zato sva se lahko odpravila k perici.

Barba je radovedno vprašala: »Ali se ni kaj zgodilo, ko že danes prihajaš?«

Z Boštjanom sedeva na skalo: »Nekaj se je zgodilo: Mlačanovo sem kupil!«

Oba sta se začudila; Boštjan pa je pa-metno spregovoril:

»Devet tisoč si že dal, je gotovo vredno. Sedaj se pa vpraša, kdo ti naj gospodari? Lahko je rečeno: ‚Sem kupil‘, obdelovanje je pa kaj drugega!«

Ponosno sem odgovoril:

»Sam bom gospodaril! Ne vem, čemu naj se ne preselim na Jelovo brdo!«

»No, pač —« je Boštjan še vedno dvo-mil, »nekaj mesecev se že dela na kmetih, potem bo pa vrag, ko ne bo ne mesa ne kofeta in ne belega kruha!«

Bil sem užaljen. Odgovoril sem bahato: »Belega kruha bo pač lahko, saj je plačano, a denarja mi še precěj ostane!«

»Ni tako!« me zavrne izkušeni mož. »Če dan na dan ješ beli kruh, ga hoče jesti tudi družina. Če si kmet, bodi pravi kmet; če si pa gosposki kmet, se ti bajta že naprej podira!« Za nekaj časa sva obmolknila. Prvi se je zopet oglasil Boštjan: »Nazadnje pa še kako žensko iz mesta privlečeš!«

»Oženil se bom na Jelovem brdu!«

Oče me je plašno pogledal, kakor bi hotel reči: Ali si še nisi iz glave izbil te ne-umnosti? Počasi je vprašal: »Kje češ na Jelovem brdu dobiti žensko, ki bi bila zate? Pri Mlačanovih je trda, kar se dela tiče!«

»Kar odkrito ti povem, Boštjan: oženim se pri Presečnikovih!«

Presenetilo ga je tako, da mu je padla pipa iz ust, in sicer naravnost v vodo. Z nervozno hitrico jo je lovil po vodi, dokler je ni z mokrim rokavom zopet izvlekel.

»Seve, če bo dekle hotelo in če bosta vidva zadovoljna,« — tako sem ponižno pri-stavil.

Pri Boštjanu bi bil prejkone le s težavo zmagal, da mi ni pomagala mati Barba. Do sedaj je nerada molčala, in prežala je na priložnost, da je posegla v govorico.

Nekako v šali je vprašal Boštjan:

»Koliko boš pa dote hotel imeti? Veliko ne bom mogel dati od hiše.«

Barba se je kar razpočila: »Boga za-hvali, da se ti hči moži! Skoraj si res tako neumen, da bi takega zeta od hiše metal! Že nekaj časa se mi zdi, da ti nekaj v mož-gane uhaja!« V največji razjarjenosti je dostavila: »Sedaj pa pravi: ‚Veliko ne bom mogel od hiše dati!‘ Presečnik je Presečnik, a kadar možiš edino hčer, se vendar ne boš ljudem dajal pod zobe!«

Ze se je Urša zadrila: »Janez, moj si!«

Pomirim jo, da za doto niti ne vprašam.

Ali Barba še ni bila potolažena: »Nič tisto! To ti povem, Boštjan: gnojnice ne boš bredel, kadar bo šla punca z ženinom v cerkev! Moja beseda pri Presečniku tudi nekaj velja! Midva sva zadovoljna, če jo vzameš, Janez, nimava prav nič proti temu, prav nič!«

Boštjan je molčal in se ni upal upirati.

»Predvsem moram izvedeti pri dekletu, če me sploh hoče.« Po teh besedah sem odrinil v vas, Boštjan in Barba pa sta še ostala pri vodi. Ko sem včasih pogledal nazaj, je bila Barba še vedno v plamenu in prav videlo se je, kako pridigo je delala možu.

Pri Presečniku je lazil okrog hleva Danijelov naslednik. Ni me poznal, zatorej se za mojo osebo niti zmenil ni. Bil je štulast, nekako polomljen je bil videti in ni mi bil všeč, ker je kadil, hodeč okrog hleva. Tudi nova dekla se je prikazala iz hišnih vrat, a je takoj izginila, ko me je ugledala.

V hiši pri mizi je prebirala Meta fižol in, ko sem vstopil, je bila za velikim kupom, ki ga je imela prebrati, skoraj popolnoma skrita. Polagoma se je prikazal njen obraz izza fižola, spregovorila pa mi, dasi me je spoznala. Z velikimi očmi je gledala

proti meni, a opazil sem takoj, da je bila upadlega lica in zelo potrta.

»Spet sem pri vas,« sem spregovoril pri vstopu.

»Fižolico prebiram,« mi je odgovorila, »pa je hudo plažnata.« Z roko je mešala po kupu pred seboj, a do dela ni prišla. »Zgodaj si prišel — kje je še božič!«

»Dolgčas mi je bilo v Ljubljani.«

Nato sva oba nekaj časa molčala. Obrnila je oči proti stropu, potem pa je govorila plaho in tiho kakor otrok pri prvi spovedi:

»Mati tudi misli, da bi tista reč nič čudna ne bila.«

»Katera?«

»No, da bi vzela sorodnico k sebi, da bi ti kuhala in gospodinjila.«

»Kje naj jo dobim, če bi ti ne hotela?«

Nič posebno je ni zalila kri, ko je odgovorila:

»Mati pravi, da bi tudi to nič čudno ne bilo. V mestu bi se veliko dobrega naučila.«

»Si očeta že vprašala?«

»Ne še, mislila sem, da ga ti vprašaš.«

»Ne vem.«

»Če nočeš, pa ne!« Že jo je grabila jeza in na vsakem licu se ji je nabrala rdeča lisa.

»Ne jezi se, Meta,« sem jo miril, »na kaj takega mi treba več misliti!«

»Če torej nočeš —?«

»Kaj naj živim v Ljubljani, če sem lahko tu med vami!«

»Se boš pač naveličal!«

»Ne bom se! Kupil sem zemljo, kupil sem živino. Gospodari bom, sejal bom, prideloval bom.«

Plaho je vprašala: »Kdo ti naj gospodinjji?«

»Oženim se!«

»Oženiš se?!« je viknila zamolklo. Pri tem ji je z obrazka izginila vsa kri in z veliko grozo me je pogledala: »Moj Bog, pa vendar ne — Katreta?« V svoji zmedi je zopet mešala po kupu na mizi. Ker ji nisem odgovoril, je bila še bolj prepričana, da bom snubil pri Fortunovih. »Nič ne rečem,« je vzdihovala, »nič ne rečem proti tem ljudem; radi delajo in tudi o dekletu ne vem nič slabega, Bog varuj!« Povesila se ji je glava in vedel sem, da se ji je hotelo jokati; vedel sem pa tudi, da bi mi za nobeno ceno ne hotela pokazati, da ji gre na jok.

Pričel sem znova:

»Mlačanovo sem kupil. Danes smo v Loki pismo delali. Tudi Danijel je bil tam. Liza je torej le Anžona vzela!«

Odgovorila je trpko:

»Kaj je hotela drugega? Kdo naj se na moške zanaša?« V hipu je popravila: »Kdo naj se na take moške zanaša?«

Še je vprašala:

»Koliko si dal?«

»Devet tisoč in pet sto.«

»Si vse plačal?«

»Vse.«

»Boš imel kaj dolga?«

»Nič.«

Pristavila je grenko: »Na doto ti blez ne bo treba gledati.«

»Ne.«

Po kratkem premolku sem pričel:

»Pravijo, da je zemlja dobra in da se dosti pridela.«

»Jáde.«

»Živel se bo torej lahko. Gospodinja, seve, bo morala pridna biti, ali živel se bo lahko?«

»Jáde.« Ta dvojna poljanska pritrditev ji je prišla kot smrtni izdih, tako rekoč kot srčna kaplja krvi čez blede ustne. Pri tem ji je glavica popolnoma zlezla na roko in zaječala je: »Tako čudno me notri boli!«

Nisem se mogel več vzdržati, naslonil sem se k njej ter ji šepnil na uho:

»Govoril sem z očetom in materjo, oba sta zadovoljna, da se oženim pri Presečnikovih, če me ti hočeš.«

Bliskoma je dvignila glavo in tudi telo je stegnila, da je stala kakor sveča tik mene. Obraz ji je bil v trenutku bel kot sneg, potem pa se je zopet žaril ko roža, da se je videlo, kako ji je vrelo po duši. Spregovoriti ni mogla, in šele, ko sem ponovil, če me hoče, je vzdihnila: »Jest?«

»Da, ti, Meta! Druge nočem, samo tebe vzamem! Sedaj odgovori, če me hočeš!«

Spregovoriti le ni mogla. Opirala je ustne, ali beseda ni prišla iz njih, nakar je pričela z glavo kimati in pokimala je trikrat ali štirikrat, tako da ni bilo dvojbe, da me hoče.

Raztegnila je roke proti meni in hipoma me je objela — pri nas se zaljubljen parček ne poljubljuje, pri nas se objema — in čutil sem, kako mi je tesno oklenila roke okrog vratu in kako je pritiskala svoje lice k mojemu.

»Tako sem se bala,« je zaihtela, »da vzameš Fortunovo!«

»Šemica, ali sem Katro klical?«

»Za vselej prideš na Jelovo brdo?«

»Za vselej! Za vse življenje bova mož in žena.«

»Mož in žena!« Takrat se je spustila v jok in jokala je, kakor še nikdar nisem slišal ženske jokati. Vse telo se ji je treslo in krčevito se je pritiskala k meni. Moja tolažba je ostala brezuspešna.

»Mož in žena vse življenje!« — to so bile zadnje besede, katere je tarnala med solzami!

Naenkrat sta se ji razrešili roki, s katerima je bila objela moj vrat, in desnica ji je onemogla zdrknila čez mojo ramo. Obrazek, ki se je nagnil od mojega lica, je bil brez vsake kaplje krvi. Oči so se ji široko odprle, in okrog ust, ki so tudi narazen silila, se ji je napravila črta bolesti in muke. V hipu je brez zavesti ležala v mojem naročju...

In tedaj, častite prijateljice, sem mislil, da je tudi meni prišla zadnja ura! Umeti nisem mogel, da je umrla, da mi je v rokah umrla, a še danes, ko je preteklo toliko let in ko se še vedno vsak hip živo spominjam tistega trenutka, imam občutek, da ni resnica, da je zgolj le moja domišljija, da je umrla — pa je v resnici umrla! Zdravniki so sicer trdili, da ji je srčna hiba vzela življenje in da bi bila morala prej ali slej od kake večje razburjenosti umreti, ali jaz vem bolje: zavest sreče ji je vzela življenje!

Po dolgem molku si spregovorila ti, gopa Dinca, prva, in v čast si štejem, da je bilo rosno tvoje oko! Vprašala si: »Zahajaš še kaj na Jelovo brdo?«

Čisto gotovo zahajam vsako leto in večkrat tudi vsak mesec v pogorsko vasico. Moja duša je v pogorju, Meta zame ni umrla! Pred mano živi še vedno v podobi mladosti in devištva. Da sem jo vzel, potrli bi jo bil zakon, potrlo bi jo bilo delo. Vse to bi bilo streslo cvet z njenega telesa, medtem ko mi živi dandanes še vedno v tisti cvetlični nežnosti, ki pri ženski tako rada in tako hitro usahne!

Leto za letom prihajam na Jelovo brdo, in sprejemajo me, kakor bi me bili sprejemali, da sem postal pravi zet. Od pričetka smo težko in grenko živeli. Mati Barba je obilo jokala, plačevala je za maše in veliko je molila; Boštjan pa je taval v nekaki zmedenosti okrog in videl se nam je, kakor bi gledal na reči okrog sebe z visoke gore, ne da bi jih mogel nadrobno pregledati. Ali Bog se ju je usmili! Kakor Elizabeta v sv. pismu je povila priletna Barba sina, ki smo ga krstili na ime sv. Boštjana. Ta raste, kakor raste žito na polju, če ima dosti dežja in tudi dosti sončne gorkote. To otroče nosi s sabo obrazek, ki je do zadnje črtice izrezljan iz Metinega obraza. Vsi imamo veselje nad njim. Naše skrbi ga obdajajo, kakor obdajajo skrbi starih mladice v gnezdu. Mori nas pred vsem skrb, da bi ga nam ne vzelo tako kakor Meto, in nekajkrat ga vlečem v Loko, da ga preišče prijatelj Arko, a leto za letom je srce v redu. Ob takih priložnostih me moj prijatelj tolaži: »Mene bi bil vprašal, pa bi ti bil vse razodel! Puncu sem dobro poznal, rdeče lise je dobivala na lice in tudi druga znamenja je imela, ki so kazala na srce. Z eno besedo: vivere non poterat*! Mene bi bil vprašal pa bi si bil prihranil dosti bolečin!« Pustil sem, da je govoril; bil je glasna, a vendar dobra duša. In prišlo je kmalu leto, ko je tudi njemu zapel zvonček: vivere non poterat!

Zrno za zrnom gre v zemljo, ali iz zemlje pa zopet izhaja zrno za zrnom!

Tako se je pripetilo, da sem bil enkrat še celo na svatbi na Jelovem brdu, takrat, ko je Kalar dajal svojo hčer Ano Skalarjevemu Matičku, ki je pri njem, kakor veste, zvesto in pridno služil. Dal mu je precēj sveta, da ima Matiče sedaj čedno domačijo, dal mu je pa tudi svojo hčer. Svatovščina

* Živeti mi mogla.

ni bila zadnja. Kalar in Skalar sta sedela za mizo v kotu in bila sta si kakor brata. Luca ni več živela, ali marsikatera beseda na svatbi je veljala poštenemu njenemu imenu. Okrog peči je prežalo obilo šeškarjev; lazili so tudi pod mizo okrog in cukali svate za noge, da so jim kaj dali. Tako je svat pomolil pod mizo sedaj čašo vina, sedaj kos mesa ali belega kruha. Komaj pa si enega potolažil, cukal te je že drugi.

Pri peči je prestoloval naš stari znanec Damijel. Prav ostro je vladal nad otročaji, ki so mu preveč snedli, preveč popili in sploh preveč pod mizo lazili. Odcedno jih je pretepaval ter kričal: »Ali mi hočete res vse snesti? Vi imate očete doma, ki vas lahko rede, jaz pa sem berač!« In res je bil berač! Velik koš je bil prinesel s sabo ter ga posadil na zapeček in metal vanj vse, kar je dobil od svatov. Koledoval je brez odmora, a vse je šlo v koš; tam je imel še celo bokal, v katerega je zlival vino. Toliko je že bil diplomata, da je vedel, da se ne sme upijaniti, ker bi potem lahko izgubil napolnjeni košek, na katerega je že prežalo nekaj kolegov zunaj pred hišo. Ali Damijel se ni upijamil, zatorej so zaman prežali.

»Alo Danijel,« — pri tej priložnosti sem ga prvič videl, kar smo delali pismo v Loki — »alo, kdaj pa si prišel iz Amerike?«

»Dva meseca bo že,« mi je odgovoril čemerno, »nekaj več, nekaj manj!«

»Kaj pa v Ameriki?«

»Kaj?« se je zadržal zaničljivo. »Nič! To ni življenje, to je hudič! Po tistih jamah tiste pse vlačiti, to je dvakrat hudič!«

»Torej nisi zdržal?«

»Kdo bo zdržal, pa nič jedel? Tam je tako: če hočeš jesti, moraš delati!«

»In to ti je postalo dolgočasno?«

»E,« je godrnjal, »ali mi je postalo ali mi ni postalo! V Ameriki moraš hoditi, kakor hočejo poličarji!« — Tu je imel v mislih policaje.

»In sedaj?« vprašam še.

»Sedaj?« je tulil. »No, sedaj pa boš blez vendarle vedel, da sem berač! Delati ne morem, pa se mi tudi ne ljubi. Berač sem, kaj je na tem!«

Ko sem zmajal iz glavo, je spoznal moje misli. Zatorej je nadaljeval:

»Ko vzameš vrečo — meni jo je dala Presečnikova mati — prvič v roke, te je res sram. Ali že pri drugi hiši, ko ti gospodinja z malo prijaznim obrazom natrese moke v vrečico, te začne sram popuščati in kmalu je vse dobro! Pri deseti hiši si že rojen berač! To sem ti povedal, da se boš

vedel obnašati, če prideš kdaj do beračije. Pa blez ne prideš!« Med glasnim smehom je dodal: »Namesto da me spoveduješ, mi daj kaj vbogajme! Danes mi tako še misli nič dal. Daj mi krajec belega kruha!«

Ko je kruh spravil, je spregovoril zadovoljno: »Za danes je dosti! Košara je polna. Poglej, kako zunaj čakajo in mislijo: ko zavi se napije, mi pa mu izpraznimo malho! O, ne!«

Oprtal je koš. Ko je odhajal, ga še vprašam:

»Kje pa stanuješ?«

»Za sedaj še nikjer. V Podpečnarjevi luknji, kjer so kamenje lomili, tam sem nekaj desak pribil. Tam me obišči, če te je volja! Za zimo bom pa moral že kaj dobiti. Peškulja na Gabrški gori mi je že nekaj obljubila. Haha!«

Morda bi rade kaj čule o Lizi? Njeno življenje je življenje dela in edinščine. Kadar hodim mimo karlovških bregov, ima skoraj vselej zibelko pri sebi, da je otročaj na delu ne moti, in, če pride v vas, se vleče za njo rep zdravih in debelih otrok — mi-

slim, da jih je sedem. Blagor ji, da je blagoslovljena, zakaj od tega blagoslova živi slovenska zemlja!

Kar pa se mene tiče, naglašam zopet in zopet, da zame Meta ni umrla. Zatorej pozneje nisem poznal nikdar več ženske, in lahko rečem, da do sedaj še nisem prelomil zvestobe, ki jo dolgujem njenemu spominu.

Tako, častite prijateljice, sem vam vse razodel, kar mi je ležalo na srcu. Ako mi je ušla tu in tam trda beseda, ne štejte mi v zlo! Časi prihajajo, ko se za malenkosti ne bomo več ruvali. Eno je glavno: naša zemlja se nam ne sme vzeti in narod slovenski mora stati kot večno drevo, ki mu korenine nikdar ne usahnejo! V to moramo delati vsi, na to moramo misliti takoj, ko se zavemo življenja, misliti takrat, kadar se odločujemo za poklic, in predvsem tedaj, kadar se ženimo! Kdor se ženi, naj se ženi tako, da mu bo zakon oklep, ki ga še bolj zveže z domovino, in otroke naj rodi, ki bodo pomnožili slovensko vojsko in armado slovenskih delavcev!«

Jáde! Jáde!

KONEC

Our Youth

*Slovene Youth is very happy to forward
to the young generation of Slovene emigrants
a message with warm fraternal Greetings
and best Wishes for New Year 1957*

*Slovenska mladina pošilja
mladim generacijam slovenskih izseljencev
tople bratske pozdrave
in najboljše želje za novo leto 1957*

Friendship Ambassadors

POSLANCI PRIJATELJSTVA

Every year more and more Yugoslav students go abroad to study or to specialise in their profession. And more and more foreign students come to us from abroad. These young men and women who are drawn to foreign lands by the thirst for knowledge, by the desire to become acquainted with other lands, other peoples, languages and customs, are like so many fine threads whereby the world becomes more closely interwoven and the nations are drawn together.

This year most of our visiting students went to Great Britain. Seven of them travelled on scholarships from the »Fond srbskih poslancev«; ten were given scholarships by the British Council and ten by the Government of Western Germany. Two students went to Greece, and two to Burma. A small group went to USSR, and a few students came from there to Yugoslavia. So far the Yugoslav Government has agreed on exchange of students with Denmark, Norway, Sweden, Holland, Belgium, Italy, Western Germany, Great Britain, USSR and USA. During the past scholastic year, no less than thirty states in Europe and Asia received Yugoslav students desirous of putting a finish on their studies abroad. The largest of these groups went to France, twenty-two in all. Apart from the governments of specific states, scholarships are also provided by special institutions, such as U. N. O., W. H. O., F. A. O., UNESCO, and others.

So far, 150 foreign students have studied, or are still studying, at our Universities. Most of these foreigners specialise in Slavonic Studies. As a rule these foreign students, too, have scholarships worth up to 15,000 din. a month. Regular students are also provided free of charge with books. 14 Burmese, 5 Chinese, and three Togolandese will spend five years with us. The rest are graduates who come here for one year to specialise. Among these, Austrians are relatively the most numerous; but there are also Danes, Indians, British, Greeks, Italians, Mexicans, and Germans, and one girl student from Norway and one from Sweden. Students from Far Eastern states and from China mostly study Chinese literature, whereas the rest are divided among the different faculties. Three Indians are studying art, one of them actually in Ljubljana.

In 1954, the Slovenska izseljenska matica (Slovenian Emigrants Office) offered 6 scholarships for children of our emigrants, viz. for students of music, dramatic art, Slovene, and Slavonic studies. There were three applicants, one a student of music (a girl) from USA, another, likewise a girl, from the Argentine, to study philosophy, and one (a man) for Slavonic studies from Holland. Our co-nationals abroad, especially in USA, where they are most numerous, are keenly interested in these scholarships provided by the Slovenska izseljenska matica, but many would-be applicants

are deterred by the expenses of the journey which are specially high for residents in USA. For the prospective scholastic year there are, in addition to those specified, two more applications for Izseljenska matica scholarships besides two from USA and one from France, all three from girl students.

Vsako leto odhaja v svet vedno več jugoslovanskih študentov na študij ali na strokovno izpopolnjevanje, vedno več študentov pa prihaja tudi k nam iz tujine. Ti mladi ljudje, ki jih vodi v tujino želja po znanju, spoznavanju dežel, ljudi, jezikov, običajev, so kakor drobne nitke, ki vse bolj na gosto prepletajo svet in zblizujejo narode.

Letos je odšlo največ študentov v Veliko Britanijo. Sedem jih štipendira »Fond srbskih poslancev«, deset pa »British Council«. Avstrijska vlada je ponudila štipendije petim študentom, prav tako vlada Zahodne Nemčije. Dva sta odšla v Grčijo in dva v Burmo. Manjša skupina je odšla v Sovjetsko zvezo, od tam pa jih je prišlo nekaj v Jugoslavijo. Jugoslovanska vlada se je sporazumela doslej za zamenjavo študentov z vladami Danske, Švedske, Norveške, Holandije, Belgije, Italije, Zahodne Nemčije, Velike Britanije, Sovjetske zveze in ZDA. V preteklem šolskem letu so bili jugoslovanski študenti na strokovnem izpopolnjevanju v tridesetih evropskih in azijskih državah. Največ jih je bilo v Franciji (dvaindvajset). Poleg vlad posameznih držav dodeljujejo štipendije tudi razne specializirane agencije, Organizacije združenih narodov, Svetovna zdravstvena organizacija, FAO, UNESCO in druge.

Do sedaj je na naših univerzah študiralo ali pa še študira 150 tujih študentov. Največ tujcev študira slavistiko. V glavnem imajo tudi tuji študentje štipendije, ki znašajo do 15.000 dinarjev mesečno. Redni študentje imajo poleg tega še brezplačne knjige. 14 Burmancev, 5 Kitajcev in 3 Togoanci bodo ostali pri nas 5 let, drugi pa prihajajo na specializacijo kot diplomirani študenti za dobo enega leta. Med temi je večina Avstrijcev, Dancev, Indijcev, Angležev, Grkov, Italijanov, Meksikancev in Nemcev, pa ena Švedinja in ena Norvežanka. Študenti iz vzhodnih držav in Kitajci študirajo predvsem kitajsko književnost, medtem ko so drugi vpisani na vseh fakultetah. Trije Indijci študirajo slikarstvo, med temi je eden celo v Ljubljani.

Tudi Slovenska izseljenska matica je v letu 1954 razpisala za otroke naših izseljencev 6 štipendijskih mest za študente glasbe, dramatike, slovenščine in slavistike. Prijavili so se trije, in sicer študentka glasbe iz ZDA, študentka filozofije iz Argentine in študent slavistike iz Holandije.

Peter Kamperdijk

**I WANT TO THANK THE SLOVENSKA
IZSELJENSKA MATICA**

I want to use this opportunity to thank the Slovenska izseljenska matica for the two great possibilities it has given to me, firstly that it has enabled me to study, and secondly, to do that in my native country, among the people to which I am bound by common origin, in a country where I was born and of which I had only a superficial knowledge, gained during some short visits and by the stories told about it at home. Now after a year's residence in Slovenia it seemed an appropriate time to give a short summary of the things learned, the experiences gained, the emotions registered — in general — of the life led on the generous scholarship which had been granted and from which I am living.

I arrived in Yugoslavia in early spring 1955. The sun had started to melt the snow, the mountains were gleaming their profile, strong and silent, silhouetted against the sky, where a few clouds were lazily drifting by. On the lower slopes, on the hills, tiny rivulets of clear icy water ran down through the dark green forests where in shady glades snow was still resisting the sun's warm and life-giving rays. From the farm houses blue smoke rose to the sky, adding a pleasantly bitter touch to the sharp and healthy air.

This was my first impression of Slovenia, a strong contrast with Holland, a flat level country with many charms but with its highest point measuring only 321 m.

After the first week in Ljubljana I entered the University and Academic life. As I do not yet speak Slovene there were of course some difficulties, but everybody was very helpful, extremely friendly and after a month I felt as much at home in Ljubljana as formerly in Amsterdam.

Study takes a lot of one's time, but still there remains enough time for other activities. Sports for instance. One can join any sports

club for a small fee and enjoy such different sports as riding, fencing, flying, rowing, football, climbing, to mention only a few out of many. If one prefers solitude there are the lovely mountains, the Julian Alps with the Triglav, the Karawanke and others with their mountain huts, offering numerous climbs, good shooting, for the botanist an interesting and rare alpine flora, excellent skiing grounds in winter.

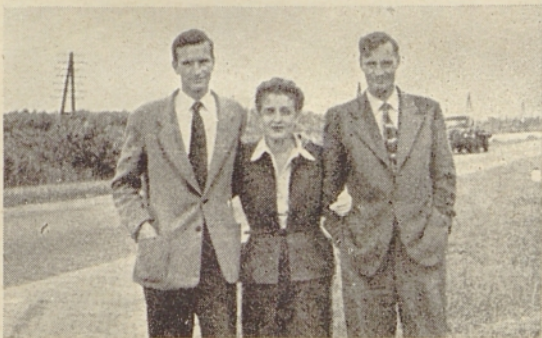
Then the forests, the seaside with one of the most beautiful coastlines in Europe; the villages where the old customs and costumes still are preserved; the many age-old architectural creations.

If one prefers less strenuous exercise there is enough to enjoy inside Ljubljana itself. A season-ticket for both opera and theatre costs only 280 dinars a month. For those with a taste for music there is the concert hall. There are many kinds of clubs, as the Cultural Club, where one can read all kinds of foreign publications and have a pleasant cup of Turkish coffee. There is still much more to tell, for instance about the museums, the parks, the Castle, and I could continue for hours without exhausting the rich material Slovenia offers.

YUGOSLAV DANCER'S SUCCESS IN PARIS

Of recent years, Yugoslav ballet has become increasingly famous. There are now in Yugoslavia several ballet schools, the best-known of which is the International Ballet School at Kaštel, near Split, managed by the choreographers Ana Rojc and Oskar Harmoš.

In 1948 a secondary technical school of ballet dancing was founded in Ljubljana for training young dancers for the Yugoslav professional stage. Training at this school is in the hands of Pia Mlakar and Lydia Wissiak well-known as fine artists both within and beyond the frontiers of their native country. So far this school has already turned out several successful artists. One of them, Veronica Mlakar, is today prima ballerina at the Opera in Paris, where the excellence of the ballet is of long-standing tradition. Another is Manja Sevnik, at presents prima ballerina at the Ljubljana Opera, which is fast acquiring an international reputation for high standard of performance. Manja Sevnik, this promising young artist, was a few years ago the recipient of a French scholarship and spent two years in Paris to finish her training. She has appeared in various ballets, and also in films and television. Not long ago she had a flattering offer of a four-months' engagement at Monte Carlo with the ballet ensemble managed by the famous American choreographer John Taras.

Peter Kamperdijk, a student of Slavonic studies from Holland, a Slovene Emigrants Office scholar, with his brother and Slovene Mother

Peter Kamperdijk, študent slavistike iz Holandije, stipendist Slovenske izseljenske matice s svojo slovensko materjo in bratom

Student Settlement in Ljubljana

ŠTUDENSKO NASELJE V LJUBLJANI

Surely you have already heard of the famous Students' Town in Paris, the Cite Universitaire, which owes its world-wide fame to the fact that its inhabitants are students from all over the world? ...

Every town has two types of important sights, the antique and the modern. And Ljubljana is no exception. Besides a number of venerable witnesses of the past we have our modern achievements of which we are proud, and one of them is our Students' Settlement.

It is located below the Rožnik (our forest park) and so far comprises five buildings, all complete and occupied. They are attractively furnished and over 1000 students, men and women, live in them.

Conditions for academic students in Yugoslavia have changed since the war. Dues and tuition fees have been abolished and studies rendered less costly. That is why we now have more than 6,000 students at Ljubljana University; ten years ago there were only half that number. And that is how the problem arose: — Where are all these students to live? In 1949 the building of

Pod pridnimi rokami študentov bo tu zrasel park in moderno sportno igrišče

Students eagerly spend hours of devoted work on creating their park and sports playing field

V čitalnici Reading Room

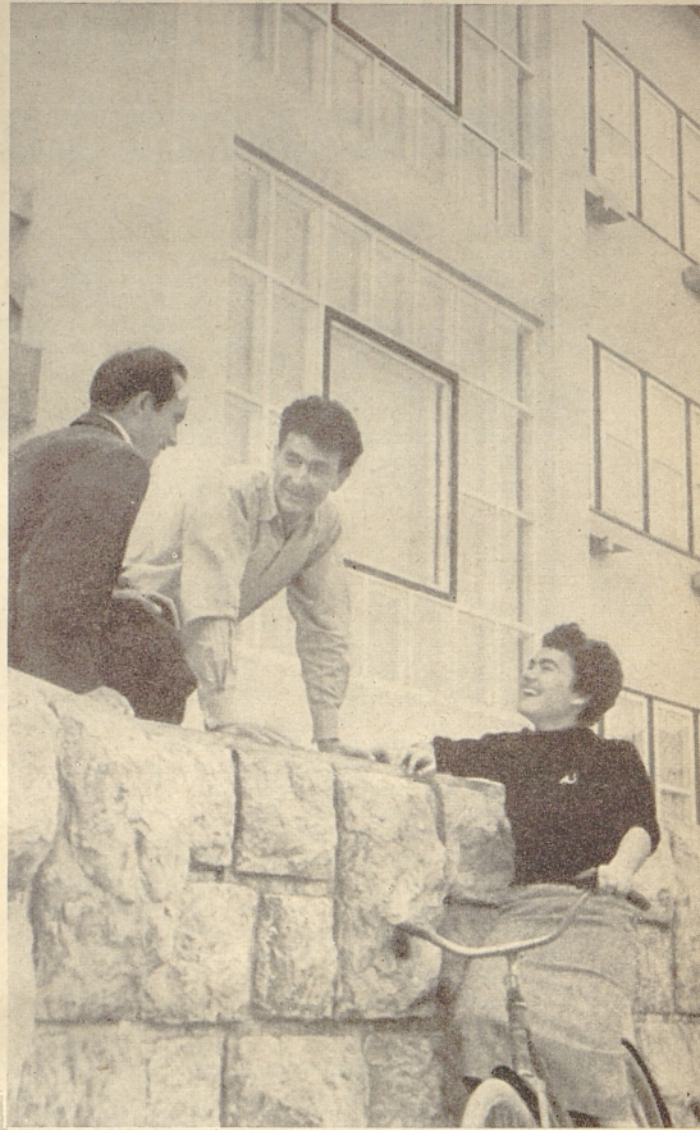
the Students' Settlement was begun when the students' and youth workers' brigades worked on the site. In the fall of 1951, 250 students moved into the first finished hostel.

Every citizen of Ljubljana is proud of those five buildings. Some even say that they are too comfortable and that in the old days a student was content to live in an attic. But it is right that young people should not only have a pleasant room, but be provided with the right conditions for work. The two new blocks are specially well fitted up. Each room is furnished for two students. There are two desks, two built-in cupboards, two washhand basins with running water. There is also a common parlour and a reception room. . . :

The Students' Settlement is managed by the Students' council with the co-operation of Members of the Administration and professors. The Council's task is no sinecure, especially when it comes to deciding for admission to the Settlement. The housing problem still presents great difficulties for students. Every fall brings hundreds of new freshmen from all parts of Slovenia and Yugoslavia, and therefore it is a condition for residence in these hostels that students should regularly pass their examinations and attend to their studies; because there are too many applicants for rooms in the hostels to permit of their being given to shirkers. No wonder that you will be told that the tenants of the settlement are the pick of Ljubljana's University students.

Of course the students have their own canteen in the settlement, their social clubs and reading rooms. Their sports grounds they keep in order themselves, and they also have a Photo-club with studio. And that is not all! There is a folk-lore group and a jazz band which plays for dancing every Saturday in the dining hall.

There are similar Students' Settlements at other University towns in Yugoslavia — in Zagreb, Sarajevo, Skoplje, and Belgrade, where several thousand students are already in residence at their respective hostels.

YOUNG SLOVENES SCORE SUCCESS IN FRANCE

Uspehi Slovanske mladine v Franciji

Even before the last War the Slovenes resident in France played a distinguished part in native cultural and sports organisations in which they scored considerable success. Our countrymen Resnik and Jamnik distinguished themselves greatly at football at Freyming. Jakob Mali proved outstanding as a wrestler scoring success not only in France but also abroad wherever he represented his French comrades, members of the French Workers' Wrestlers Association.

Many Slovenes, including a large number of young people, are members of orchestral bands, such as that of the Mineurs de France which numbers 160 performers and has scored considerable success at every one of its more important appearances in various states of Western Europe. The Athletic Association »Esperance« likewise has many Slovene Young men and girls among its members.

Before the war the Yugoslav Society »Edinost« had its own brass band with our countrymen Vodišek and Domanjšek as leaders. On the outbreak of the war the Society was dissolved and the instruments were lost. Many Young Slovenes are members of the accordion players' association »Accordion Club« led by our young Slovene countryman Dolanc.

Our countrymen Černe, Jožef Mali, Končina and Bolden are by no means the only Slovenes who are distinguishing themselves as band leaders. 11 year-old Karol Paušnik, son of a Slovene mother, is one of the best players in the »Accordion Club«. He has been the winner at several accordion players' contests, has taken first prizes and won awards, not only in France but in Switzerland and Belgium as well.

Jože Mali, who is now 17 years of age, was leader of an orchestra when he was only 15, and also played in the »Accordion Club«. He studied music at Saarbrücken and is now continuing his studies at Freisingen.

Our girls, too, are proving their mettle. Last year Majda Gregorčič was given the best marks of all the school girls at Freyming. By way of a prize for her diligence she was sent on a several days' excursion to Paris and to Switzerland. During her final year at school

Majda was first among the 64 girls at the Continuation School. Her father was killed in the war during the Bombardment of Merlebach.

The Yugoslav society »Slavček« has a tambourine band of 16 members, led by our countryman Vodišek.

*

Že pred zadnjo vojno so se Slovenci v Franciji precej udeleževali v domačih kulturnih društvih in športnih organizacijah, kjer so dosegli tudi nekaj lepih uspehov. Tako sta se v Freymingu kot nogometaša posebno izkazala rojaka Resnik in Jamnik. Jakob Mali pa je bil mojster v rokoborbi. Izkazal se je tudi izven meja Francije, kjer je uspešno zastopal svoje francoske tovariše — člane francoskega delavskega društva rokoborcev.

Mnogo Slovencev, med temi precej mladine, je včlanjenih pri godbah, kakor na primer pri godbi Mineur de France, ki ima 160 godbenikov ter je odnesla že precej zmag pri vseh večjih nastopih v zahodnih evropskih državah. Tudi v telovadnem društvu »Esperance« je precej slovenskih fantov in deklet.

Pred vojno je Jugoslovansko društvo »Edinost« imelo svojo godbo na pihala, ki sta jo vodila rojaka Vodišek in Domanjšek. Ob izbruhu vojne je bilo društvo razpuščeno, instrumenti so se izgubili. V harmonikarskem zboru »Akordeon club« je vključenih mnogo mladih Slovencev, vodi ga mlad slovenski rojak Dolanc.

Rojaki Černe, Jožef Mali, Končina, Boldan in drugi uspešno vodijo orkestre. 11-letni Karel Paušnik, sin slovenske matere, je med najboljšimi harmonikarji v Akordeon klubu. Zmagal je že na več harmonikarskih tekmovanjih in prejel prve nagrade in lepa odlikovanja ne le v Franciji, temveč tudi v Švici in Belgiji.

Jože Mali, ki ima zdaj 17 let, je že s trinajstimi leti vodil orkester ter igral tudi v Akordeon klubu. Glasbo je študiral v Saarbrückenu, zdaj pa jo nadaljuje v Freysingenu.

Pa tudi naša slovenska dekleta niso od muh. V Freymingu je bila lani najbolje ocenjena učenka Majda Gregorčič, ki je v vojni ob bombardiranju Merlebacha izgubila očeta. Za nagrado je bila poslana na nekajdnevni izlet v Pariz in v Švico. V zadnjem šolskem letu pa je bila Majda na nadaljevalni šoli med 64 učenkami spet najboljša.

Pri jugoslovanskem društvu »Slavček« deluje tamburaški mladinski zbor, ki ima 16 članov. Vodi ga rojak Vodišek.

Alois Gréar

Joseph Mali of Merlebach (with his accordion)
with his band

Jože Mali (s harmoniko) iz Merlebacha s svojim
orkestrom

Prima ballerina at Ljubljana Opera, Manja Sevnik, Who has just received an offer from Monte Carlo of a four- months' engagement with the ballet ensemble managed by the famous American choreographer John Taras

Prima balerina ljubljanske Opere Manja Sevnikova, ki je nedavno prejela vabilo iz Monte Carla za štirimesečno gostovanje v baletni skupini, ki jo vodi znani ameriški koreograf John Taras

Youth Orchestra in the Slovene Workers House in Waterloo Road, Cleveland

Mladinski orkester v Slovenskem delavskem domu na Waterloo RD v Clevelandu

Dance Group of the Slovene Youth Choir in the Slovene Workers House in Waterloo Road, Cleveland

Plesna skupina Mladinskega pevskega zbora v SDD na Waterloo RD v Clevelandu

From Buče to MELBOURNE

Stanko Lorger, one of Yugoslavia's best athletes, was born 24 years ago at Buče, a small Slovenian village near Podčetrtek, close to the Croatian border.

His early youth was anything but happy. He was barely ten years old when the German occupation authorities deported him to Germany together with his parents. After four years of suffering in German concentration camps he returned to his native country, where he had to study very hard at the classical Secondary School at Rogaska Slatina in order to make up for the time lost in captivity. At that time he did not even dream of sports or athletics.

At 15 years of age, Stanko entered the Secondary School at Celje. In 1949 there was a Secondary School contest in athletics at Celje. One day the fifth form scholar Lorger was one of the spectators at the contest. His school-fellows knew he was good at a sprint, but they had almost to push him on to the track and to use force to persuade him to try his mettle. He ran the 100 m race barefoot... At the goal the judges consulted their stop-watches in amazement Lorger's time was 12.4 sec. A pair of proper running shoes, nailed and good for a sprint, was found for him. With these his time was 11.9 sec.

All judges of athletics realised at once that this youth had special gifts as a runner. He was made member of the Celje Sports Society »Kladivar« and from that moment his rise was rapid. Of course, mere talent by itself does not lead to supreme success in sports.

Perseverance and staying power are equally necessary. Lorger possessed both qualities in the highest degree. To his natural ability he added steadfastness of purpose and perseverance in training. — And found his reward in success. In 1950, after just one year's training, his time for 100 m. was 11.2 sec. And for the 110 m. with hurdles his time was 16.1 sec.

Each succeeding year brought further progress, fresch records and greater success. In 1952 Stanko, then 20 years old, was a regular member of the State Representative Athletic team and in this capacity he took part in the Olympiad at Helsinki. With a time of 14.8 sec. for the 110 m. hurdle race he won a place in the semifinals. In the race for European championship at Berne in 1954, he was placed 4 th, although all experts had selected him as their favourite for the 1st. place. But on that occasion he definitely got over what is known among sportsmen as »starting fever« (or »trac«). That year he scored a Yugoslav record with 14.3 sec. for the 110 m. hurdle race. A year later he equalled the Yugoslav record for 200 m. with 21.7 sec. and scored a fresh Slovene record with 10.6 sec. for 100 m.

Some years ago the well-known Italian pre-war runner Caldano, specialist in hurdle racing, had occasion to see Lorger run. When our exports asked Caldano what the thought of Lorger, the reply was: »His talent is exceptional. I am sure that under the direction of a good trainer he would do his 110 m. with hurdles in 14.0 sec. (the record for Europe). If this forecast is fulfilled, Lorger would be the only European sprinter who could compete on equal terms with the Americans who are well-known specialists over that distance.

This year Lorger is training in earnest to qualify for the Yugoslav standard for inclusion in the Olympic team for Melbourne (14.2 sec.). Yet all the time he is not only training assiduously for sport, but an exceptionally hard-working student of mathematics, a subject he has been studying for several years at Ljubljana University. If all goes well, in a year or two our staff of professors will be richer by a new member. — Stanko Lorger, Professor of Mathematics and holder of the Slovene record for the 110 m. with hurdles.

Stanko Lorger, one of the leading athletes of Yugoslavia who has often represented his country with distinction at important foreign sports gathenings. Well placed in the Olimpiad at Melbourne aš fifth in the 110 metre hurdle race

Stanko Lorger, eden vodilnih jugoslovanskih atletov, je uspešno zastopal svojo domovino na številnih športnih prireditvah v tujini. Na Olimpiadi v Melbourne se je odlično plasiral na peto mesto v teku z ovirami na 110 metrov

Tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani

ZA DOBRO VOLJO

PO MATURI

Bela halja mi tako dobro pristoja, da ne vem, ali bi študirala medicino ali pa se zaposlila kot frizerka?!

ON LEAVING SCHOOL

White suits me just fine! Now I can't make up my mind whether to study medicine or to set up as a hairdresser?!

*

»Mama, jaz sem pa videl, kako je gospod Pepe poljubil mojo sestro.«

»Veš Andrejček, gospod Pepe je z Anko zaročen. Zaročenci se pa lahko poljubljajo.«

»Ali se smejo samo zaročenci poljubljati.«

»Seveda.«

»Joj mama, potem je pa tudi naš očka zaročen s kuharico — jaz pa z našo mucu.«

*

»Kaj misliš možiček, kako bi najlepše proslavila desetletnico najine poroke?«

»Z desetminutnim molkom.«

*

— Kaj se je vendar zgodilo našemu razredniku?

— Onesvestil se je revež, ko je videl, da v razredu nihče ne manjka!

*

— Whatever's the matter with your form master?

— He just fainted, pour soul, wher he saw there was no one absent in the class!

OTROSKA

Janezek: »Očka, v knjigi je napisano, da si Indijanci mažejo obraz z barvami. Zakaj pa to delajo?«

Očka: »Veš sinko, to naredijo pred bojem, da se jih sovražnik bolj boji.«

Naslednji dan priteče Janezek ves prestrašen v sobo in razburjen kriči: »Očka, beži, mama gre v boj!«

ŽUŽEMBERČAN PRI ZDRAVNIKU

Žužemberčan je prišel k zdravniku z razbito glavo. Povedal je, da ga je udaril sosedov osel. Zdravnik se je hotel malo pošaliti, pa je rekel: »To je moral biti pa velik osel, da je vas, ki ste tako močan kmet, tako grdo udaril!«

»Je, je, gospod dohtar,« se je odrezal Žužemberčan, »ni veliko manjši od vas.«

BIK MU JE PREGNAL REVMAIZEM

V znani kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu so si strokovnjaki ogledali bike. Eden izmed teh, precej reumatičen možak, se je pri tem pobahal, kako ga imajo biki radi in mu sledijo kakor psički, če jih pokliče.

»No, pa poskusimo,« so bili vsi za to. Odvezali so Sivčeka in korajžni možak mu je ponudil osoljenega kruha in ga povabil: »Na, Sivček, na!«

Sivček pa to pot ni bil dobre volje. Sklonil je glavo k tlom in se zapodil v svojega prijatelja. Ta pa seveda v dir. Na srečo je zagledal nedaleč oreh z debelo vejo. Kljub hudemu revmatizmu, se je kot mlad fante pognal k drevesu, splezal po debelu in se z rokami in nogami oprijel veje. Vendar ga je teža pognala navzdol, da ga je Sivček le dosegel in ga za njegovo prijaznost neusmiljeno premikastil.

Ko so ga nato rešili nevarnega štirinožnega prijatelja, je možak dejal: »No ja, Sivček danes res ni bil prijazen z menoj. Eno dobroto mi je pa le napravil — ves revmatizem mi je prenal.«

Uvozno in trgovsko podjetje

SLOVENIJA AVTO

LJUBLJANA, PREŠERNOVA CESTA 40

UVOZ - PRODAJA NA VELIKO

motornih vozil vseh vrst, nadomestnih delov za motorna vozila,
dvokoles in njih nadomestnih delov, avtogum,
splošnega in električnega avtomateriala, avtomobilskega orodja in pribora
ter gradbenih strojev domače produkcije

Usem rojakom želimo srečno in uspeha polno leto

1957

Najbolj priljubljen in priznan denarni zavod

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

LJUBLJANA, ČOPOVA 3

zbira hranilne vloge

in daje posojila vseh vrst